

SLOVENSKO JADRAN

LETO I. ŠTEV. 13

Koper, petek 28. marca 1952

POSAMEZNA ŠTEVILKA 10 DIN

JULIJ BELTRAM:

NOVI ŠKVADRISTI »DI PRIMA ORA«

ITALIJA NA POTI V FAŠIZEM

Ce bi šlo le za tistih nekaj sto razgrajev in če bi to ne bili fašistično vzgojeni dijaki in visokošolci, če bi šlo za tistih nekaj tisoč priseljenih »Tržačanov«, ki so iz strahu, da ne izgube kruha, več ali manj nemo spremljali nahujskano in podivjano študentarijo, »il fiore della giovinezza d'Italia«, in ne za pristno fašistično manifestacijo, ne bi hoteli niti z besedo omeniti dogodkov v Trstu v dneh 20. do 22. marca. V nobenem drugem primeru ne bi hoteli omenjati že od reakcije primerno napihnjeno »manifestacijo d'italianità, (ki je zelo klavarno propadla), razen t' tem, ker gre za nekaj povsem drugega kot za običajno manifestacijo »nacionalnih čustev.«

Toda manifestacija v Trstu in podivjani izpadi razgretih glav mladih, »nello stile fascista« vzgojenih pobalinov, ima za Jugoslavijo in za Evropo sploh poseben pomen zato, ker za njo stoje italijanski vladni krogi, ki so naročili in vodili izgrede in provokacije popolnoma fašističnega in imperialističnega značaja. Zaradi fašističnega in imperialističnega značaja teh provokacij, bomo in moramo toliko časa vpiti v svet in ga opozarjati na razvoj neofašizma v Italiji, da ne samo Eden — zunanji minister Anglije, ki je bila predmet sramotenj in žalitev s strani razgrajev (kakor v času duceja), ampak se morajo vsi zavedati, da predstavlja razvijajoči se neofašizem v Italiji, ker ga podpira večina vladnih krogov, že resno nevarnost za demokratični svet.

Tipično fašistično manifestacijo je v dneh 20. do 22. marca neposredno organizirala italijanska vlada. Izvedla jo je fašistična drhal pod pokroviteljstvom mestnega župana Bartolija ter zaradi odsotnosti miroljubnih Tržačanov nahujskana in zvabljen študentarija. Namen provokacij in izgrediv je bil:

Prvič: priklicati v življenje pokopano priložnostno tristransko izjavo iz leta 1948.

Drugič: razbohotiti v Italiji, zlasti sedaj, ob pripravah na volitve, naciononalizem in, če hočete, fašizem ter sovraštvo do socialistične Titove Jugoslavije. V ta namen je tudi Vittorio Vidali, »il capo« kominformistov v Trstu, odšel na propagandno turnejo v južno Italijo in Sardinijo. (Vidali namreč hoče in mora dokazati, da je prvobornik za priključitev Trsta k Italiji samo... po drugi poti!)

Tretjič: preizkusiti moč iredentizma v Trstu kot sredstvo pritiska na Jugoslavijo in kot opomin zapadnim velesilam pri reševanju spornih vprašanj med Italijo in Jugoslavijo.

Cetrtič: izrabiti priložnost za nov val klevet in napadov na Istrsko okrožje s ciljem, oslepariti svet o resničnem razpoloženju prebivalstva Istrskega okrožja, ki hoče živeti v socialistični Jugoslaviji v miru in si v miru graditi lepšo in boljšo bodočnost.

Predvsem je treba vedeti, da za Italijo Trst ni cilj, do katerega je treba priti, ampak točka, od katere je treba naprej! In kaj hočejo, so nam že povedali. Končno moramo v veliko veselje zapisati kot zgodovino to, kar smo že napisali, pa še ni bilo jasno mnogim zaslepljenim okrog Vidalijeve kominformistične partije, da je tisti, ki je druge obtoževal z »baratto infame«, dejansko sam barantal s črno fašistično reakcijo in to v... imenu tržaškega proletariata. Kot je znano, so tržaški delavci, ki poznajo fašiste že iz Giuntinih časov, pokazali Vidaliju in njegovi vedno bolj tihi in skriti gardi figo in šli na delo kot običajno in bolj kot običajno, da dokažejo svoj nepremagljiv gnus in sovraštvo do fašizma in njegovih podpornikov — lastnih izkoriščevalcev. Vidali in »compagnia bella« so tako ostali štab brez vojske, kar je bilo pričakovati kot logično posledico izdajstva.

Fašizem se je pojavil v Trstu že takoj po prvi svetovni vojni. Leta 1920 so že gorele slovenske šole, gorel je Narodni dom, vrstili so se roparski napadi in poboji, posluževali so se ricinovega olja in podobnih sredstev in podvigov. To je bilo še takrat, ko je bila Italija še »demokratična«. Takrat so kričali: »Fiume — Dalmazia«. Prav tako kot v petek po Trstu: »Vogliamo Fiume, vogliamo Dalmazia, Pola!« Napad na slovensko šolo danes v ulici Lazarejto vecchio je ponovitev podobnih podvigov iz let pred nastopom fašizma. Tržaški župan Bartoli daje pobudo in smer: »Vse je italijansko: Trst, Istra, Reka, Pula, vse do Zadra.« In ne več in ne manj kot: »naj se že enkrat prične z revizijo teritorialnih določb mirovne pogodbe z Italijo.« Torej nič novega v politiki in ciljih današnjih iredentistov v Trstu v odnosu do Jugoslavije od časov, ko je Giunta z gorečo bakljo zažgal slo-

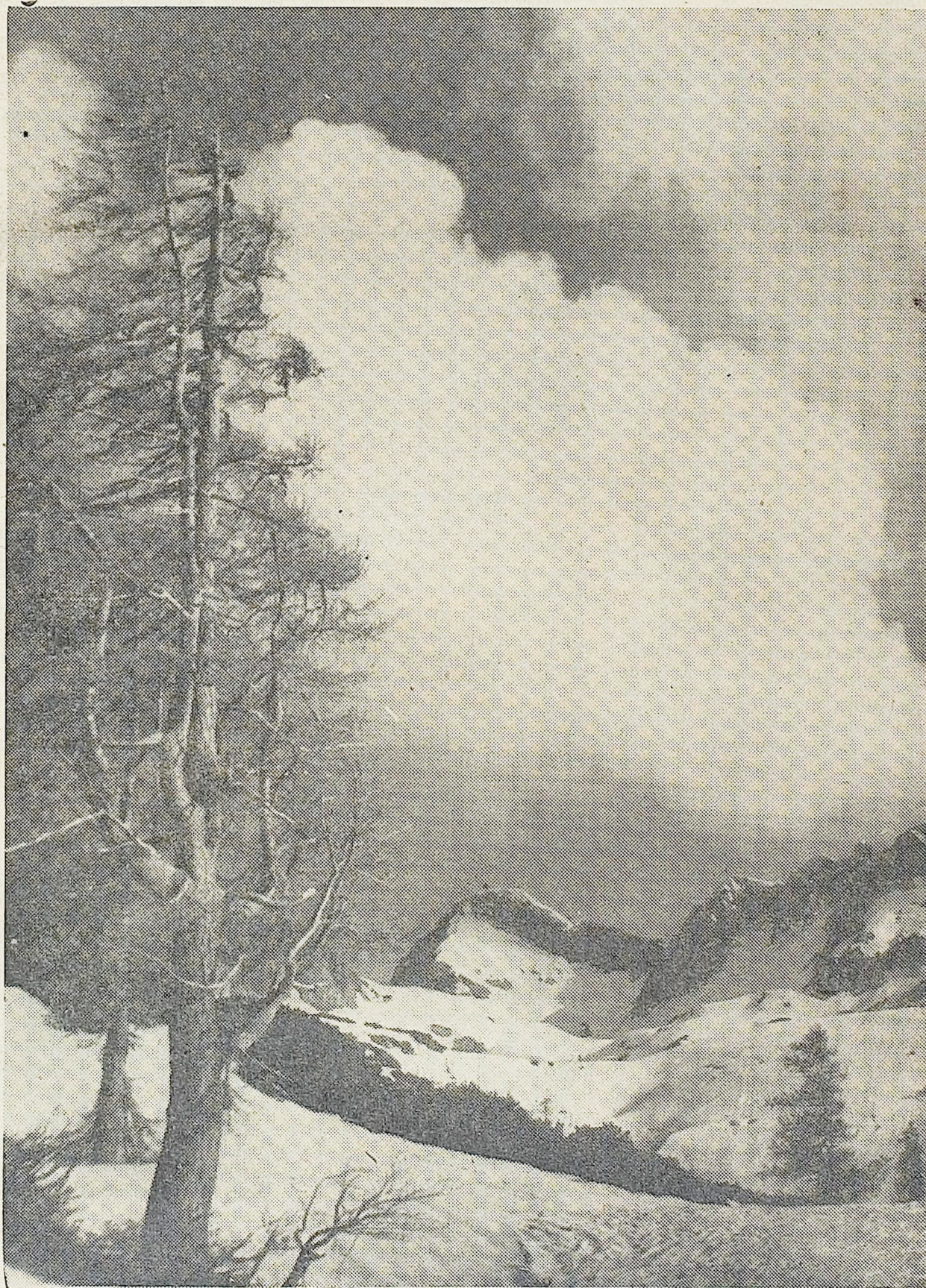
venski Narodni dom v Trstu. In vendar se je marsikaj spremenilo v tem času.

In kaj naj bi potem rekli o »pre-roški« besedah Orlanda in Pacciardija! »Siate calma« priporoča fašističnim provokatorjem, »siamo qui« pa misli povedati tistim, ki so odnesli razbite glave. In komaj se je vzdržal, da ni spet ponovil pravljice o »forzi« šestih ali desetih divi-

zij, s katerimi stalno grozi — komu? — naravno Jugoslaviji. Saj se poznamo, »imeli smo priložnost, spoznati se v vojni« je nekoč dejal maršal Tito.

No, današnja Jugoslavija ni tista stara, tako »dobra«, ki vam je pustila delati, kar ste si želeli, gospodje! Današnja Jugoslavija je miroljubna socialistična dežela, ki si želi živeti v miru z vsemi sosedi, ki

si želi prijateljev na svojih mejah in ne ogroža nikogar. Noče ničesar tujega, zahteva pa svoje. In Tržaško ozemlje je na jugoslovanskem etničnem ozemlju, torej je naravno, da ima do njega zakonito pravico. To pravico bomo stalno poudarjali in jo znali tudi braniti. Za močne živce je vaša histerija, naduta iredentistična gospoda, izbruh ničvrednosti. V Istrskem okrožju so deset tisoči Slovencev, Italijanov in Hrvatov z ogorčenjem protestirali proti vašim klevetam in žalitvam in to trdno in odločno, s klicem: Tukaj je Jugoslavija!

Pomlad v gorah

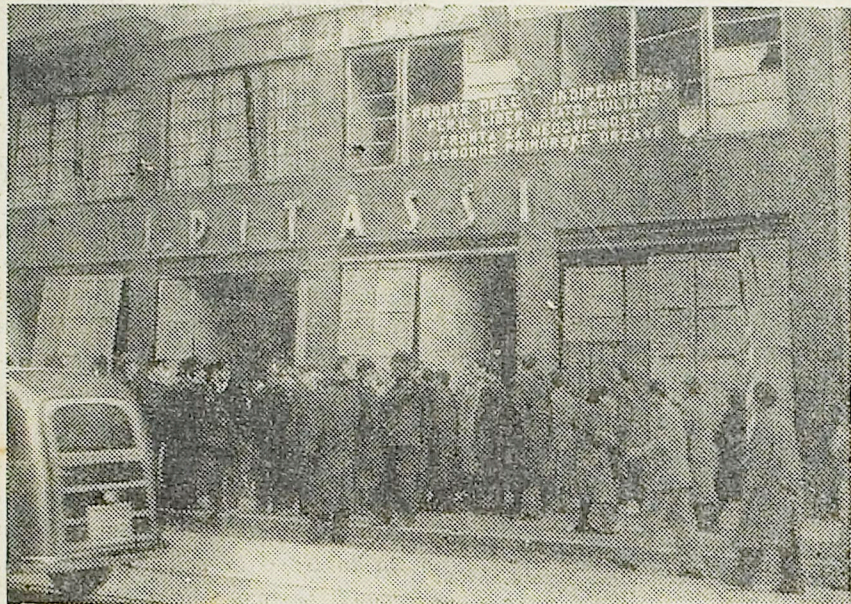
Protijugoslovanske provokacije in fašistični izgredi v Trstu

Protijugoslovanske provokacije, ki so jih organizirali tržaški fašistični in iredentistični krogi pod vodstvom demokratskega župana Bartolija, coneškega predsednika Palutana in fašističnega škofa Santina, so 20. marca dosegle svoj višek. Pokazale so, kako napadalen postaja prerogoni fašizem v Trstu.

Takoj po jugoslovanskem predlogu za skupno rešitev tržaškega vpraša-

Ceprav so bile vse iredentistične manifestacije napovedane za zvečer 20. marca, so organizatorji, da bi povzročili v mestu nered, poslali na ulice že v dopoldanskem urah fašistično mladino. Mladi razgrajali, opremljeni z italijanskimi zastavami, so izživljali meščane, tako da je morala ponekod posredovati policija.

Ob 17. uri so se zbrali v gledališču Verdi vsi okolovodje tržaškega fa-

Skupina iredentistov in policija pred poslopjem »Fronte za neodvisnost«

nja med Jugoslavijo in Italijo so najreakcionarniji italijanski politični krogi v Trstu na ukaz iz Rima sprožili nov val protijugoslovanske kampanje. V ta namen je bil ustanovljen v Trstu »Odbor za obrambo Italijanstva Trsta in Istre«, ki mu načeljuje Bartoli. Obenem je pričel ves italijanski reakcionarni in kominformistični tisk objavljati neresnične vesti o preganjanju Italijanov v Istrskem okrožju. Na isti liniji se je znašel tudi tržaški škof Santin. Kampanja proti Jugoslaviji in proti jugoslovanski coni se je stopnjevala iz dneva v dan. Ob četrti obletnici znane tristranske izjave o vrnitvi celotnega Tržaškega ozemlja Italiji, izjave, ki je ne priznavajo več niti Anglo-Američani, je »Odbor za obrambo Italijanstva Trsta in Istre« organiziral osrednjo protijugoslovansko provokacijo, ki naj bi imela svoje središče na trgu Unità. Anglo-ameriške oblasti, ki bi morale take odkrite fašistične provokacije prepovedati, so dovolile protijugoslovanske provokacije v gledališču Verdi, obenem pa so dovolile godbi Lega Nazionale izvajanje sovinske in iredentistične himne in pesmi na trgu Unità.

Ze priprave na te provokatorske manifestacije niso uspeli tako, kot sta pričakovala Bartoli in Santin. Pozivu, naj meščani na dan 20. marca izobesijo italijansko zastavo, so se odzvali samo reakcionarni elementi v strogem središču mesta. Kljub temu pa je bila tudi v tem delu več kot polovica stanovanj brez italijanske zastave. Tudi lepaki z vsebino tristranske izjave so bili naeppljeni samo v strogem središču mesta.

PROTITUBERKULOZNA DISPANZERSKA SLUŽBA V ISTRSKEM OKROŽJU

Od 1. IV. dalje se bodo vršili rentgenski pregledi pljuč po naslednjem razporedu:

v Kopru v dispanzerju: ob ponedeljkih, torkih in sobotah od 15—16 ure (dr. D. Petris) in razen tega ob sredah (samo za otroke) in ob četrtkih od 10—11 ure (zdravnik iz Ankaran). Rentgenski pregledi zunanjih bolnikov se v sanatoriju v Ankaranu ne bodo več vršili;

v Izoli v bolnici: ob sredah in petkih od 12—13;

v Piranu v bolnici: ob sobotah od 8—10;

v Bujah v bolnici: ob sobotah od 14—16.

Za dispanzerske rentgenske preglede pljuč ni potrebna nobena napotnica. Vsakdo, ki želi pregled, se naj vpiše pri dispanzerski sestri vsaj 10 minut pred napovedanimi urami. Rentgenski pregledi v vseh protituberkuloznih dispanzerjih so brezplačni.

šizma in iredentizma. Seveda ni manjkalo, kakor po navadi, istrskih fašističnih ezulov. Na tem vzrednem fašistično - iredentističnem zborovanju sta govorila demokratski župan Bartoli in coneški predsednik Palutani, sedaj tajnik istrskega CLN v Trstu, dr. Rovatti. Ni potrebno še posebej omeniti, da sta bila oba govora izključno protijugoslovanska, da sta govorila zahtevala celotno Istrsko okrožje, omenjala še druge »zatrpane kraje« (Istra, Reka, Zader itd.). Med poslušalci so se slišali vzkliki po Dalmačiji in Julijski krajini. Medtem ko je v gledališču Verdi paradirala vsa italijanska tržaška fašistična in imperialistična buržoazija, so se na trgu Unità zbirale fašistične tolpe, pripravljene, da izzovejo nered. Ker so bile vse javne manifestacije, razen igranja sovinske himne in pesmi, prepovedane, je policija nastopila proti kalilec javnega reda in jih razgnala. Po prvi intervenciji policije so fašistične skupine začele razgrajati po mestu, prepevati fašistično himno »Giovinezza« in napadati s kamenjem in drugimi predmeti pripadnike policijskih sil. Policiji je uspelo razgnati razgrajalce šele okrog 22. ure.

Vse to pa je bil šele začetek tega, kar so nameravali prireditelji fašističnih izgredov. 21. marca zjutraj se je izvedelo, da sta se tržaški župan Bartoli in coneški predsednik Palutani »zgrajala« zaradi »nečloveškega« postopanja policije proti mirnemu italijanskemu prebivalstvu, ki je hotelo samo manifestirati za italijanstvo Trsta. (Ti »mimni« italijanski manifestanti so prišli na trg Unità s kamenjem v žepih in z železnimi palicami, morda samo zato, da bi tam, medtem ko je igrala godba Lega Nazionale, tolkli orehe.) Toda dogodek je bil kakor nalašč, da ga lahko fašistično - iredentistično vodstvo izkoristi za še večje provokacije. Župan Bartoli je namreč istočasno izjavil, da bodo organi civilne oblasti, ki so v rekih italijanskih iredentistov, prekinili vsako sodelovanje z ZVU, dokler jim ZVU ne bo dala zadoščenja glede »incidentov, povzročenih 20. marca.« Poleg tega pa so iredentisti in fašisti zahtevali, naj ZVU odstavi ravnatelja za javno varnost, polkovnika Fadana, ki ga fašisti smatrajo kot »glavca nastalih incidentov«. Vodstvo Delavske zbornice, ki je v rekih iredentistov in fašistov, pa je za 22. marca proglasilo 13-urno »protestno šovko« proti »pravnarju organov javne varnosti.« Kakor vidimo, je bila režija odlična. Toda kominformistično vodstvo ni moglo zaostati za svojimi fašističnimi bratci. Zato je napovedalo za isti dan, kot Delavska zbornica, polno »protestno šovko« v znaku solidarnosti s fašisti.

(Nadaljevanje na 3. strani)

OD TRIGLAVA DO JADRANA

IZ SLOVENSKE ISTRE

SVEČANA PODELITEV ODLIKOVANJ BIVSIH BORCEV NOB

Namesnik komandanta Vojaške uprave JLA v Kopru, major Knežević, je v soboto popoldne svečano predal odlikovanja 124 borcem in aktivistom narodnoosvobodilne borbe iz Kopra, Smedole, Vanganela, Kampele-Salare, Sv. Tomaža, Bertokov in Pobegov, ki jih je odlikoval Prezidijski ljudski skupščini FLRJ za zasluge v zadnji vojni.

Bivše borce je v imenu Istrskega okrožnega ljudskega odbora pozdravil tajnik Fabjo Valentič, major Knežević pa jim je dejal, da predstavljajo ta odlikovanja prispevek istrskega ljudstva v borbi proti skupnemu sovražniku vsega človeštva — fašizmu. Sedanja gonja, ki jo vedijo proti nam, nalaga bivšim borcem dolžnost, da ostanejo budno na braniku bratstva med Slovenci, Hrvati in Italijani. Odlikovancem sta nato čestitala še predsednik okrajnega od-

bora Zveze borcev tov. Benčič in tajnik mestnega ljudskega odbora SIAU Matej Skočir.

V imenu odlikovancev sta se zahvalila tov. Rado Pišot in Aldo Plaino, ki sta poudarila odličnost bivših borcev braniti pridobitve narodnoosvobodilne borbe. Aldo Plaino se je zahvalil jugoslovanski vladi za visoka priznanja v imenu garibalbinskih formacij, ki so v borbi za svobodo in bratstvo žrtvovali 2500 mrtvih.

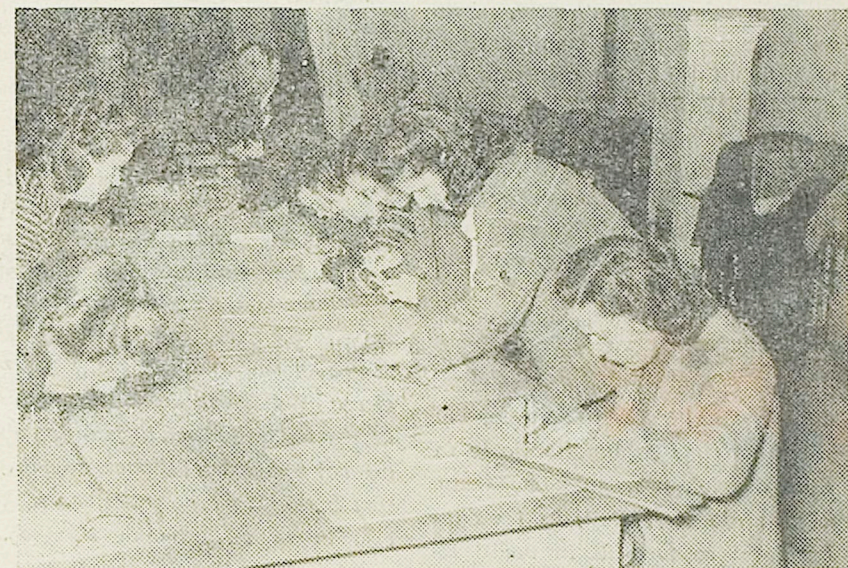
Bivši borci — odlikovanci in člani SIAU iz Kopra in bližnje okolice so ob tej slavnosti poslali zunanjemu ministru vlade FLRJ Edvardu Kardelju brzojavko, v kateri se zahvaljujejo za izkazano priznanje, obenem pa prosijo, da intervenira pri italijanski vladi ter zahteva naj se že enkrat preneha z gonjo laži in klevet, ki resno ogroža mir v tem delu Evrope.

V KOPRU SE JE ZACELA RAZPRAVA PROTI SKUPINI VOHUNOV

V četrtek, 27. t. m. se je začela pred vojaškim sodiščem Vojaške uprave JLA jugoslovanske cone STO razprava proti skupini vohunov, ki so delali v korist neke tuje države. V vohunski skupini so: upokojeni namestnik Adriano Lugnani iz Pirana, učitelj Tarcisio Benedetti iz Pirana, advokat dr. Amatore De Grassi iz Izole, namestnica Dino Chiergo in Silvano Dapretto iz Pirana in učiteljica Silvana Petener iz Pirana. Vsi obtoženci so državljani STO. Vojaško sodišče sestavljajo: predsednik major JLA Branko Jandrič, člana kapetan JLA Hidajet Džumhur in st. vodnik JLA Jure Bežoran, obtožnico pa zastopa major JLA Vinko Črnošija.

Razprava, ki se je začela v četrtek popoldne v mali dvorani koprškega ljudskega gledališča je javna. Po preveritvi generalij obtožencev je major Vinko Črnošija prečital obtožnico, ki

bnemeni obtožene, da so od 1. 1947 do 1. 1952 zbirali razne zaupne podatke gospodarskega in vojaško-gospodarskega značaja in jih pošiljali neki tuji državi preko agentov vohunsko-diverzantskega centra, ki se skriva pod imenom CLN (Comitato liberazione nazionale) v Trstu.

Pred kratkim se je zaključil v Kopru štirimesečni krojni tečaj, ki je imel 13 udeležencev iz Kopra in okoliških vasi. Tečaj je vodil tov. Marino Gobbo. Tečajnice so se učile poleg krajevnih ženskih in deloma moških oblik tudi izdelovanja vseh vrst perila.

IZ TOLMINSKEGA

TOLMIN — Na mladinski konferenci učiteljskega, ki so se je razen dijakov udeležili tudi nekateri profesorji, so obravnavali zlasti pomen ideološke vzgoje mladine. Sklenili so, da se mora posvetiti več pozornosti prepovedovanju vpliva religije na mladino in bodo v zvezi s tem organizirali več predavanj. Na konferenci so obravna-

vali tudi delo mladine v zvezi s pripravami za mladinski festival. Sklenili so, da bo dramska skupina nastopila s komedijo »Prebrisana norica«, hkrati pa bodo delovali v raznih fizikalnih panogah.

B. R.

SRPENICA. — Pred kratkim se je kočal tečaj protiletalske zaščite. Ob zaključku so tečajniki organizirali uspešno vajo z zatemnitvijo vasi. Zdej se pripravljajo na tečaj druga skupina, ki šteje okrog 30 ljudi.

J. R.

ZAGA PRI BOVCU. — V nedeljo so imeli na Zagi pri Bovcu kulturno prireditev, in sicer igro »Tri neveste«. S tem je mladinski aktiv pokazal da se je razgibal. Posebno dobro je igral svojo vlogo mladinec Anton Zagar. Po prireditvi je bila prosta zabava s plesom. Čisti dobiček je šel za potrebe mladinskega aktiva.

IZ POSTOJNSKEGA

RAZDRTO — Pred kratkim smo v naši vasi imeli uspešno kulturno prosvetno prireditev. Pod vodstvom učiteljice in učitelja so nastopili učenci osnovne šole z recitacijami in zborovskimi pesmimi, mešani pevski zbor je zapel nekaj narodnih in partizanskih pesmi. Posebno pozornost so zbudili najmlajši s svojimi skrbno pripravljenimi recitacijami. Zelo si želimo, da bi nas čimprej obiskalo ljudsko gle-

OBCNI ZBOR SPLOSNE NABAVNO PRODAJNE ZADRUGE V SMARJAH

V nedeljo popoldne je bil občni zbor nabavno - prodajne zadruga v Smarjah, ki se ga je udeležila večina članov. Zadruga šteje 385 družin, kar predstavlja nad 90 odstotkov vseh gospodarstev Smarij in okolice.

Promet zadruga je v zadnjem letu znašal nad 7 milijonov dinarjev in čisti dobiček 115 tisoč dinarjev.

Da bi se zmanjšali administrativni stroški pri zadrugi in koristno vnovčili čisti dobiček, so na nedeljskem občnem zboru v Smarjah sklenili prevzeti tudi zadrugo Kočabona-Puč, ki doslej ni imela dobička. Potrebno je omeniti, da so zaradi lažnjivega prišepetavanja nekateri nezaupneži iz zadruga izstopili, ker so mislili, da je zadruga v deficitu. Ko so izvedeli resnico, je precej oseb spet prišlo za pristop v zadrugo.

Zadruga ima sedaj v načrtu, da prevzame še odsek za gradnje, kovačnico, mizarsko delavnico in razne druge gospodarske ustanove. Člani nabavno - prodajne zadruga so seveda tudi vsi člani kmečke delovne zadruga, ki je letos pokazala zelo lep uspeh. Rondinala je kar tri hektare zemlje za sajenje trti in pol hektara za novo drevnino, kateri bodo vzgajali predvsem črešnje, ki v tem okolišu najbolje uspevajo.

U.

daljšie iz Posojne, saj imamo lepo dvorano, ki jo je z veliko vnemo obnovila naša mladina takoj po končani vojni.

M. D.

POSTOJNA. — Picnirski odred osnovne šole je organiziral prireditev, katere čisti dobiček so poslali za prizadete na Tolminskem. Prireditve je bila dobro obiskana.

IZ VIPAVSKE

VIPAVA — Naš dopisnik iz Vipave nam poroča:

»AV hočemo doseči zadovoljive uspehe v našem delu, moramo imeti dobro vodstvo. To vodstvo so izvolili člani Partije na prvi občinski partijski konferenci. Da je novi komite resno začel z delom, se odraža predvsem v delu množičnih organizacij. Organizaciji AFŽ in ZVVI sta izvedli volitve v pičlih štirinajstih dneh s 100-odstotno udeležbo članstva. Frontna in mladinska organizacija se uridno pripravljata na občinske volitve ter člani obeh organizacij že dolgo niso bili tako aktivni.

KUD »Drago Baica« je izvolilo nov odbor, ki ga pa bo treba še izpopolniti. Sedaj se pripravljajo na uprizoritev igre in so si tudi nabavili novo zaveso. Zlasti pa je važno, da so si uredili knjižnico.

V veliko pomoč naši vasi na političnem, gospodarskem in kulturnem področju je garnizon JLA, za kar so mu Vipavčani zelo hvaležni. Upajmo, da bo ta aktivnost v naši vasi trajala še naprej, oziroma da se bomo postavili še z lepšimi uspehi.

Franc Likar

Protestna zborovanja istrskega ljudstva proti iredentistični gonji

V številnih mestih in vaseh Istrskega okrožja se nadaljujejo protestna zborovanja proti iredentistični gonji, ki jo zadnje čase vodijo in razpihujejo v Trstu in v Italiji proti Istrskemu okrožju in Jugoslaviji. V resolucijah, ki jih pošilja tovarišu Kardelju, zvezni vladi, zunanjepolitičnemu odboru Ljudske skupščine FLRJ in drugim našim najvišjim institucijam slovensko-hrvatsko in italijansko prebivalstvo Istrskega okrožja, se najodločneje zahteva intervencija jugoslovanske vlade v Rimu in na mednarodnih političnih forumih, da se napravi takojšen konec nesramni gonji blatenja in žalitev našega ljudstva in naših demokracijskih pridobitev.

POSEBNO VELIKA MANIFESTACIJA JE BILA PRED DNEVI V NABITO POLNEM GLEDALISCU V KOPRU

Zborovalcem je govoril podpredsednik istrskega okrožnega ljudskega odbora Gino Gobbo, ki je ostro obsojil De Gasperijevo politiko odklanjanja jugoslovanske ponudbe zbijanja. Med drugim je dejal: »Ne glede na to, da je naše ljudstvo pripravljeno zavaliti kamen na vse, kar je bilo v preteklosti, ne glede na to, da je tovariš Tito dal predlog za rešitev tržaškega vprašanja, se je vžgal nov val laži in napadov na Jugoslavijo in na naše okrožje.« Govornik je nato poudaril, da si naša socialistična stvarnost ulira pot tudi izven meja Jugoslavije in to ne glede na vse laži in ovire. Resnica gre čez vse zidove in se širi tudi v Trstu in drugod, pa če je to De Gasperiju in Bartoliju prav ali ne.

»Pri nas ni delavca — je dejal tov. Gobbo — ki ne bi bil ogorčen nad to gonjo. Ker že toliko govorijo o naši zemlji, jim povemo: če že hočejo priti k nam, naj le pridejo — toda samo zato, da poravnajo račune in popravijo škodo, ki so jo napravili na tej zemlji in tem ljudem.« Ob zaključku zborovanja so sprejeli zborovalci protestno resolucijo, nato pa so odšli v sprevedu po mestu in vzklikali naši socialistični domovini, tovarišu Titu in bratstvu in enotnosti Slovencev, Hrvatov in Italijanov.

V Kopru so se zbrali na protestnem zborovanju tudi

SLOVENSKI, ITALIJANSKI IN HRVATSKI PRAVNIKI ISTRSKEGA OKROŽJA

V resoluciji, ki so jo poslali vladi FLRJ v Beograd pravijo med drugim: »Pravniki Istrskega okrožja izražajo ogorčenje in protest sprčo najnovejših gonj, ki so jo italijanski imperialistični krogi, izrabljajoč nepoučenost zunanjega sveta, potvarjajoč

dejansko stanje in samovoljno si prisvajajoč zastopstvo interesov ljudstva tega področja, sprožili proti Istrskemu okrožju in proti mirnemu sožitju njegovega prebivalstva. Pravniki Istrskega okrožja pozivajo vlado FLRJ, da v interesu pravice in resnice vztraja na svojem stališču zaščite ljudstva in njegove oblasti v Istrskem okrožju ter uveljavljanja po mirovni pogodbi priznanih demokratičnih in narodnostnih pravic prebivalstva anglo-ameriške cone STO in slovenske manjšine v Italiji.«

LJUDSTVO VASI SMARJE

je v svoji resoluciji med drugim poudarilo: Italijanski fašisti niso bili zmogni z milijoni bajonetov, ko so pobijali in požigali — tudi našo vas so do tal požgali — uničiti borcev za svobodo. Se manj nam morejo danes škodovati z lažmi in klevetami. Na protestnem zborovanju je tudi

PREBIVALSTVO BORSTA

ostro obsodilo iredentistično gonjo in poudarilo v pismu, ki so ga poslali tovarišu Kardelju: »Prebivalci Borsta, ki smo se borili v narodnoosvobodilni borbi pod vodstvom naše Partije in tovariša Tita, ostro obsodimo gonjo iredentistov v Trstu in Italiji in zahtevamo, da se napravi konec vsem lažem in klevetam.«

V začetku tega tedna so se zbrali v Kopru tudi

SLOVENSKI, ITALIJANSKI IN HRVATSKI NOVINARJI ISTRSKEGA OKROŽJA

in izdali protestno resolucijo proti šovinističnemu tisku in radiu v Trstu in Italiji, ki lažljivo prikazuje stanje v Istrskem okrožju. Društvo novinarjev pozdravlja v resoluciji pododbora za svobodo tiska in informacij Ekonomsko - socialnega sveta OZN napore tega pododbora za svobodo,

objektivno in pošteno delovanje novinarjev v svetu.

»Zlasti se strinjamo — je rečeno v resoluciji — z zahtevami v mednarodnem zakoniku za novinarsko čast, ki ste ga pred kratkim sprejeli in v katerem je poudarjeno, da morajo biti informacije vselej v skladu z resničnimi dejstvi in da so neutemeljene obtožbe težka kršitev poklicne časti. Opozorjamo, da je lažljivo in zlonamerno poročanje iredentističnega italijanskega tiska v nasprotju z načeli OZN in pozivamo, naj podobor za svobodo tiska in informacij predloži to našo resolucijo pristojnemu organu OZN, kateremu smo vsak čas na razpolago s konkretnimi podatki o kršitvi načel, izraženih v zakoniku.«

Protestne resolucije je poslalo tudi ljudstvo Ankarana, prebivalstvo Puč, Buj in Pirana, uslužbenci Istrske banke, prebivalci Novigrada, delovna kolektiva »Agmarita« in Mestno gostinstvo podjetje iz Pirana, delovna kolektiva podjetij »Egida« in »LIPA« iz

„Santin snubi to ozemlje za Italijo“

Izjave duhovnikov Istrskega okrožja o Santinovi lažeh

V zvezi s Santinovo brzojavko newyorškemu kardinalu Spellmanu smo obiskali nekatere duhovnike v okrožju, da povedo svoje mnenje o Santinovi lažni tuditvah.

Koprski dekan monsinjor Bruni je v svoji izjavi pobil škofove trditve, da vlada v coni B teror nad verniki in dodal, da razen nekaterih majhnih nesporazumov v zvezi z laskoletno procesijo Sv. Nazarija ne more biti sploh govora o kakršnemkoli omejevanju opravljanja verskih obredov.

Obrnili smo se še do drugih duhovnikov. Tako je župnik v Truskih Milko Margon izjavil med drugim:

»Od oblasti sem doslej imel vedno le zaslonbo ter razumevanje in nobenih težav. Priznavam oblast za oblast in se tudi sam smatram za državljana, ki je podvržen zakonom kakor vsak drugi državljan. Opravljam svoje versko poslanstvo nemočno in tudi na vernike se ne vrši nikak pritisk. Vse težave, ki sem jih

in da je diktirana od italijanske vlade in krogov okoli CLN.«

Neki hrvaški župnik iz Bujskega, do katerega se je obrnil dopisnik Radia, je dal podobne izjave kot don Bruni, zapretil pa je, da bi njegovega imena ne objavili. O zadnji gonji škofa Santina je dodal:

»Mene ni nikdar nihče silil, da postanem župnik oblasti, ali da ovajam kakega svojega vernika. Tudi če bi kdo to od mene zahteval, bi to lahko svobodno odbil. Smatram, da je nemoralno od Santina, kot cerkvenega dostojanstvenika, da se tako izraža o oblasteh v coni »B«. Toda on se ne bo nikoli poboljšal. Santin enostavno hoče, da bi prišel v naše kraje De Gasperi. On in drugi so krivi, da je mnogo vprašanj neresenih na tržaškem področju.

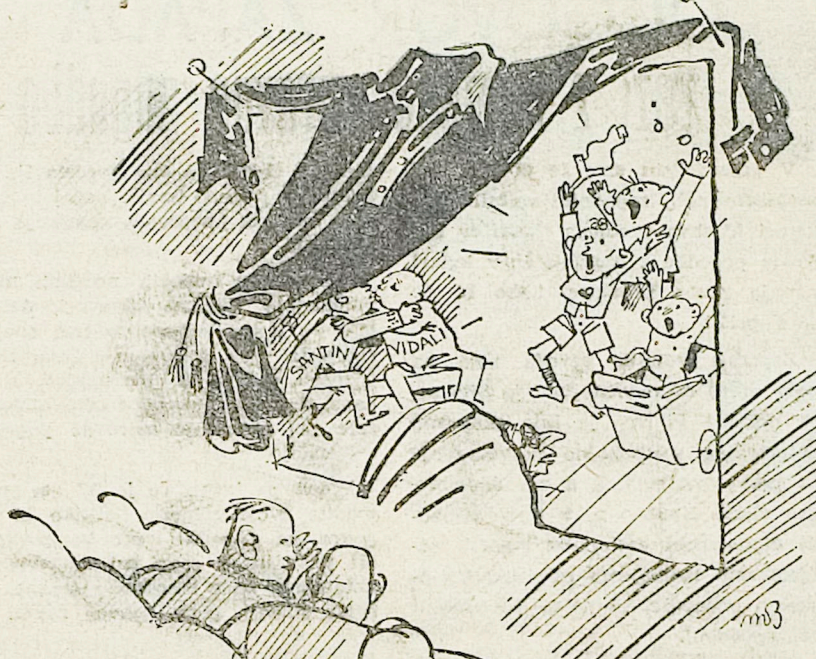
Alojz Kocjančič, župnik v Košaboni je izjavil:

»Osebnost nisem doslej imel ovir v opravljanju verskih obredov, in izvrševanju svojega poslanstva. Moji župljani iz Smarske in Košabonske župnije prav tako svobodno izpolnjujejo svoje verske prepričanje in opravljajo svoje verske dolžnosti. Mnenja sem, da Santin snubi to ozemlje za Italijo. Mi slovenski duhovniki, ki smo trpeli pod fašizmom, ne pričakujemo od Italije nič dobrega.«

Franc Sibenik, župnik v Bertokih je v daljšem razgovoru z dopisnikom Radia potrdil, da svobodno opravlja verske obrede in da ni bilo nikdar in da ni niti sedaj opazati nobenega pritiska od oblastvenih organov in od drugih oseb na vernike, da ne bi hodili v cerkev. »Pripravljen sem vedno potrditi — je rekel župnik Sibenik — da pri nas vlada popolna svoboda vere.«

V razgovoru o zadnji akciji škofa Santina je župnik Sibenik izjavil, da je Santin vnet sovražnik slovenskega naroda in da pripada najbolj šovinističnim krogom ter da se bavi s politiko, namesto da bi skrbel za vero. Dodal je, da je bil on svoj čas osebnostno pismeno opozorjen od Santina, da ne sme uporabljati slovenskega jezika pri obveščanju z ljudmi in pri opravljanju verskih poslov.

Poleg navedenih smo obiskali še nekaj drugih duhovnikov v Istrskem okrožju, od katerih smo dobili izjave, v katerih ostro obsodijo Santina. Prosili so ga pa, da naj pri objavljanju njihovih izjav ne navajamo njihovih imen. Pri teh razgovorih smo dobili vtis da je splošno mnenje duhovnikov, da Santin izrablja verska čustva svojih vernikov in da poskuša varati s svojimi lažnimi izjavami javno mnenje v drugih deželah, da bi izvajal pritisk v korist iredentizma in italijanskega šovinizma.

— Ganljivo, samo šepetalec je preglasen ...

Kopra, prebivalstvo Materade, prebivalstvo Gažona, delovni kolektivi podjetij »Adria« »Dalanglade« in »Tovarne kriča«, nameščenci Okrožnega ljudskega odbora in drugi.

imel, sem rešil sporazumno z oblastjo. Oblast mi je pomagala pri vsaki stvari. Naj navedem samo primer, da mi je med prvimi obnovila požgano župnišče.«

»Moje mnenje je — je dejal župnik Margon — da ni Santinova kampanja proti coni »B« in proti Jugoslaviji nič drugega kot člen v verigi splošne italijanske protijugoslovanske gonje

udarec pa jim je zadal v ponedeljek britanski zunanji minister Eden, ko je v spodnji zbornici izjavil, da so izgrede povzročili fašisti.

Pri vsej tej provokatorski kampanji za priključitev Trsta k Italiji pa voditelji tržaškega kominformizma niso hoteli biti zadnji. Vse te dni so odkrito podpirali fašiste in skušali zavesti tržaške delavce, ki jim se sledijo, v skupno borbo s fašističnimi razgrajalci. Toda tokrat jim delavci niso sledili in kominformistični voditelji so se popolnoma razkinkali kot agenti italijanskega fašističnega imperializma. Zato so tudi v svojem glasilu »Il Lavoratore« zamolčali napovedano »stavko« v podporo fašistov.

alistične pridobitve.

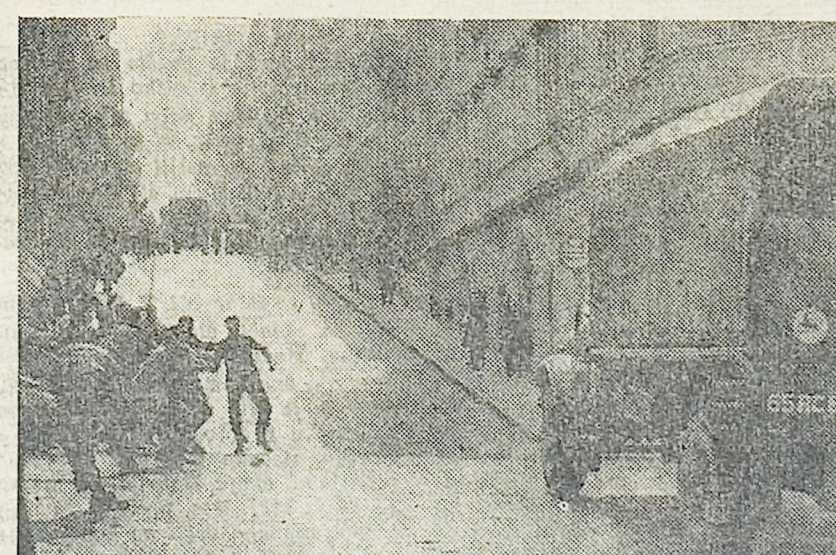
Tržaško vprašanje naj se reši tako, da bo zagotovljeno Slovincem, da ne bodo nikoli prišli pod Italijo, prebivalstvu cone B pa naj ohrani soci-

15. maj

- praznik zmage

Na sejah zakonodajnih odborov Ljudske skupščine FLRJ so razpravljali o zakonskem predlogu za proglasitev 15. maja za narodni praznik zmage namesto 9. maja kakor doslej. Ta predlog sta sprejela zakonodajna odbora obeh svetov.

To spremembo je predlagala skupina poslancev z utemeljitvijo, da se je Jugoslovanska ljudska armada borila z okupatorjem do 15. maja 1945. leta, ko je zmagovito končala svoje delo — osvoboditev naše domovine. Tega dne so bili zadnji boji in tega dne je izšel zadnji komunike Viškovnega štaba.

Napad iredentističnih razgrajalcev na angleški kamion

Neofašistični izgredi v Trstu

(Nadaljevanje s 2. strani)

Obenem s provokacijami v Trstu so se za zadevo zavzemali tudi v Rimu. Italijanska vlada, ki je vedno zelo »občutljiva«, kadar gre za stvar »italijanskega Trsta«, je na »pozive« tržaških fašistov zahtevala pri britanskem in ameriškem veleposlaništvu zlobojil glede incidentov 20. marca. (Zlobojil jezikom pravijo, da so imeli v Rimu že nekaj dni pred tem pripravljen protest). Na veliko žalost vseh fašistov in iredentistov so britanski in ameriški krogi v Rimu odklonili vse italijanske pritožbe, tako da je moral podpredsednik italijanske vlade Andreotti sporočiti užaljenemu konskemu predsedniku Palutanu, naj lepo minuje in naj se preveč ne hudeje, ker bo rimska diplomacija vse uredila.

Vendar stvar ni bila tako lahka za »užaljene« tržaške fašiste. Ker jim stavka kljub podpori kominformistov ni uspela, so se odločili za poulične izgrede. Glede delodajalske stavke je treba povedati, da so skoraj vsi delavci v pristanišču, ladjedelnih in večjih tovarnah, kakor tudi delavci srednje in majhne industrije, prišli redno na delo. Tudi uslužbenci cestne železnice so prišli na delo, da bi promet redno potekal. Toda delodajalci so zaprli tovarne, odvzeli so električni tok, skratka storili so vse, da bi onemogočili redno delo. Največji poraz tega dne so doživeli voditelji tržaškega kominformizma, katerim so delavci odgovorili, da ne bodo stakali v obrambo fašističnih razgrajalcev in italijanske gospode. V pristanišču pri Sv. Andreju so pristaniški delavci izžvižgali sindikalnega kominformističnega agitatorja Muslina, ki jih je hotel prepričati za stavko.

Kakor smo že omenili, so skušali organizatorji protijugoslovanskih pro-

vekacij po neuspehi stavki izzvati 22. marca resne incidente v mestu, ki bi lahko dovedli do smrtnih žrtev. Ze na vse zgoraj so majhne fašistične skupine pričele izzivati po mestu in žalile so pripadnike angleške vojske in civilne policije. Ni pa ostalo samo pri tem. Provokacije in napadi fašističnih razgrajalcev so se stopnjevali do vedno resnejših napadov na prostore Fronte za neodvisnost in lokalne angleške vojske.

Ni kerzu so med 13. in 14. uro napadli s kamenjem sedež Fronte za neodvisnost, kjer so popolnoma razbili vsa okna. Ko je posredovala policija, so fašistični razgrajalci napadli s kamenjem tudi njo. V spopadu je bilo ranjenih več pripadnikov policije, kakor tudi civilistov. Pri tem spopadu so fašistični in iredentistični organizatorji izgrede skoraj dosegli svoj cilj s tem, da je neki policist začel streljati. K sreči ni bil nihče zabit. Tržaški fašisti in iredentisti so hoteli, da bi prišlo do zaželenega »dogodka«, da bi kdo obležal mrtev, da bi tako lahko proglasili svoje provokacije in izgrede za »junaštvo italijanskih domoljubov.«

Istočasno, ko so fašisti v strogem središču mesta razgrajali, (pri tem je treba poudariti, da si svojega broga niso upali zapustiti), je poveljnik zavezniških sil na Tržaškem čezmju general Winterton sprejel predstavnike italijanskega iredentizma. V razgovoru s temi predstavniki, ki so odgovorni za vse protijugoslovanske provokacije in fašistične izgrede v mestu, je general Winterton poudaril, da je za javni red in mir v mestu osebno odgovoren ter da smatra, da so organi javne varnosti pravilno ravnali s provokatorji. Ta kratki odgovor je bil prvi močnejši udarec voditeljem italijanskega imperialističnega fašizma v Trstu. Drugi

IZ NAŠIH KRAJEV

TOMAJ. — Pred kratkim je bil zaključen dvomesečni kuharski in gospodinjski tečaj, ki ga je obiskovalo 22 žena in deklet iz Tomaja in okolice. Na tečaju so bila razen strokovnih tudi splošnoizobraževalna predavanja. Ob zaključku so tečajnice organizirale razstavo svojih izdelkov, ki je obiskovalcem nazorno prikazala, kaj so se naučile v dveh mesecih.

SEMPETER PRI GORICI. — Dramska družina središčne podružnice Okrajnega odkupnega podjetja »Rastlina Gorica« je v soboto priredila lepo uspešno veselico »Zupanova Miska«. Kulise za predstavo je posodil IKUD »Janko Štebrnič« iz Solkana, za kar se mu igralec kolektiv najljepše zahvaljuje.

BRANICA. — Lovski čuvaji za Goriško, ki so napovedali neizprosno boj vsem divjim lovcem, so pred kratkim začeli v Branici enega pri nastavljanju zank in ga predali sodišču. Pri tem pa so se našli nekateri člani lovske družine, ki so zbirali zanj podpise, čes, da je pošten in da ni mogoče, da bi nastavljal zanke. Lovska zveza je njihovo negativno prizadevanje pravilno ocenila in je vse podpisnike izključila iz lovske organizacije, kamor prav gotovo ne spadajo.

ZAGA PRI BOVCU. — Lanj ustanovljena družina ima že lepo število članov, tako iz Zage, kakor tudi iz sosednjih vasi Loga in Srpence. Pred kratkim so dobili puške in imeli prve strelske vaje.

ITALIJANSKI NEOFAŠIZEM SI SAM KOPLJE GROB

Iredentistični in šovinistični italijanski in tržaški tisk je v poslednjih dneh prinašal za bučno reklamno vesti o nameravani akciji italijanske vlade pri angleškem zunanjem ministristvu v zvezi z zadnjimi fašističnimi izgrediv Trstu. Italijanski poslanik v Londonu, Brosio, se je namreč sestal z angleškim zunanjim ministrom Edenom, toda uspeh razgovorov je bil za italijanske iredentiste in šoviniste zelo klavnen. Prvi udarec zanje so bile Edenove izjave v angleški spodnji zbornici, kjer je poudaril, v zvezi z obtožbami italijanskih uradnih krogov, glede obnašanja tržaške policije proti demonstrantom, da je tržaška policija celo zmerno nastopila sprito znatnih provokacij. Pripomnil je tudi, da se je pokazalo, da je bila večina aretiranih manifestantov včlanjena v neofašistični stranki. Drugi udarec pa je bila Edenova izjava po sestanku z Brosijem, ko je dejal, da bo lahko mogoče rešiti tržaško vprašanje edino z neposrednim sporazumom med Jugoslavijo in Italijo.

Toda ne samo Eden, temveč ves zapadni tisk je ostro obsodil fašistične izgrede v Trstu. Angleški tisk je v poročilih o nemirih v Trstu poudarjal fašistični značaj izgrediv. »Gre za tolpo fašističnih razgrajev, ki je sistematično razbijala vse angleške naprave v Trstu.« Tudi Daily Telegraph je s svoje strani poudaril, da bodočnost Trsta ni mogoče rešiti brez medsebojnega sporazuma med Jugoslavijo in Italijo. Samo Sovjetska zveza, je poudaril list, se lahko veseli prepira, ki preprečuje Italiji in Jugoslaviji, da bi skupno rešili tržaško vprašanje.

Kot angleški je tudi francoski tisk poudaril popolnoma fašistični značaj izgrediv v Trstu. Francoski listi priznavajo, da je značilno za te nerede enotna fronta neofašistov in komunistov. Priznavajo dalje, da so demonstracije imele pretežno protijugoslovanski značaj ter da so razjarjeni fašisti napadali angleške ustanove. Pisanje italijanskih listov v tej zvezi pa je francoski tisk označil kot »razbrzdano«.

Medtem ko demokratična javnost in tisk obsodita tržaške fašistične provokacije in zahtevata odstavitve z odgovornih mest vseh krivcev, neredov, pa nadaljujejo fašistični in imperialistični krogi v Trstu z zagovarjanjem izgrediv in provokacij, ki so jih povzročile od demokratskega župana organizirane fašistične bande. Predvsem izjave britanskega zunanjega ministra, da so imele vse dosežane demonstracije fašistični značaj, so spravile tržaške iredentistične voditelje na še bolj odkrito

zagovarjanje fašističnih izgrediv. V tem tekmovalu predvsem list »Giornale di Trieste«, ki je last bivšega tržaškega fašističnega voditelja Rina Alessija ter kominformistično trobilo »Unità«, ki piše, da je Edenova izjava, da so izgrede vodili fašisti, žaljiva za Trst in za Italijane. Prav tako se skuša priklicati na najbolj nesramen način dejstvo, da so bile zadnje provokacije v Trstu organizirane po navodilu iz Rima. Sam predsednik italijanske vlade De Gasperi je v tiskovnem licemerno izjavil, da je Italija vedno želela pogajati se z Jugoslavijo in odločno zanikal, da je demonstracije v Trstu organizirala italijanska vlada. Kako je vse to v odločnem nasprotju prav z neko drugo De Gasperijevo izjavo, v kateri je na vse pretege poudarjal, da je tržaško vprašanje mogoče rešiti samo z uspešnimi tristranskimi izjavami! Pro-

ti temu pričajo tudi organizirane šovinistične manifestacije po italijanskih mestih za priključitev Trsta Italiji. Proti temu lahko pričajo tudi prav torkovi manevri italijanske vojske ob spodnjem delu Soče v bližini anglo-ameriške cone STO, ki predstavljajo očividno tudi svojevrstno provokacijo.

Toda naj bo že kakorkoli, če imajo take provokacije za cilj, da se preko tretjega izvrši pritisk na Jugoslavijo, so se, kar se tiče Jugoslavije, zelo zmotili — tako je poudaril te dni komentator beograjskega radia. Jugoslavija je bila in je za sporazumno rešitev tržaškega vprašanja. To stališče ne bo mogel spremeniti noben pritisk. Jugoslavija bo tudi v bodoče storila vse, da se tržaško vprašanje sporazumno reši, zato je treba dobre volje in razumevanja ne pa provokacij.

ODGOVOR ZAPADA V ZVEZI Z NEMŠKO MIROVNO POGODBO

V našem listu smo že obravnavali sovjetsko noto zapadnim velesilam, v kateri Moskva predlaga sklenitev mirovne pogodbe z Nemčijo in v kateri navaja razne predloge, kako bi do tega prišli.

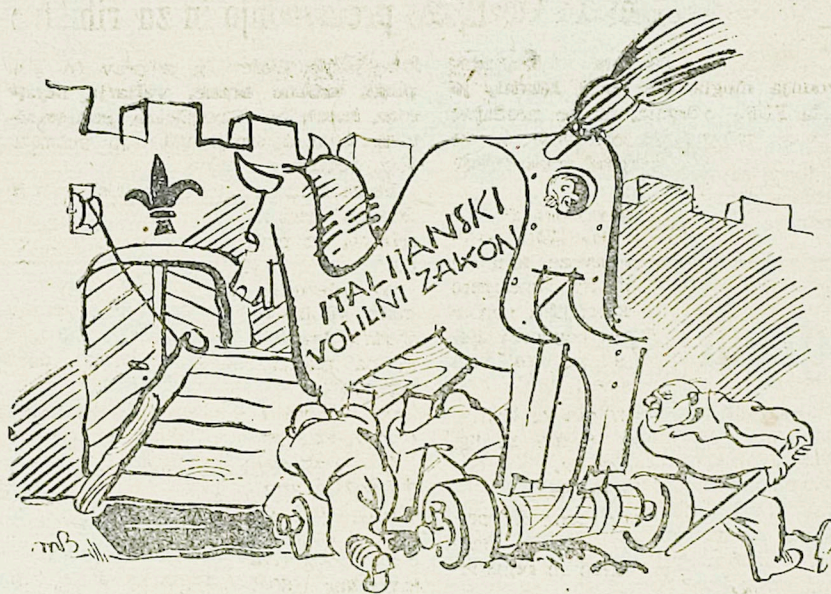
Zapadne velesile seveda niso na noto takoj odgovorile, ker je bila zelo obširna in ker je bilo potrebno dolgotrajno medsebojno posvetovanje in posvetovanje tudi z zapadno-nemško vlado. Končno so v tork zapadni diplomatski zastopniki izročili sovjetskemu zunanjemu ministru Višinskemu odgovore, ki so si po vsebini zelo podobni.

Odgovor zapadnih velesil zahteva, naj bi se čimprej izvedle svobodne volitve v vsej Nemčiji, iz katerih bi izšla enotna in čvrsta skupna nemška vlada, s katero bi se lahko vele-sile pogajale za sklenitev mirovne pogodbe, ker bi takšna vlada izražala voljo večine nemškega prebivalstva. Zapadnim velesilam je tudi nejasna lista točka sovjetske note, ki govori, da bodoča Nemčija ne bi smela skleniti nobenega mednarodnega sporazuma, zato zahtevajo podrobnejši razlag, ker to ni v skladu z načeli Organizacije združenih narodov in tudi nemška vlada ne bi bila suverena. Razen tega — poudarjajo zapadne note — predvideva Sovjetska zveza ustanovitev nemških narodnih oboroženih sil, toda Nemčija ne bi smela skleniti vojaških pogodb z

drugimi državami, kar predstavlja po mišljenju Zapada korak nazaj in obenem možnost prepoveda nemškega militarizma.

Tudi glede bodočih nemških meja poudarjajo zapadni odgovori, da ni bilo — kakor nasprotno trdi sovjetska nota — v Potsdamu ničesar sklenjenega, pač pa je bilo nasprotno rečeno, da bodo dokončne meje določili šele pri sklepanju mirovne pogodbe z Nemčijo.

Videli pa bomo, če je SZ res spreminila svojo zunanjo politiko in odgovor na zapadne note bo pokazal, ali je Višinski ostal pri manevrih z notami, ki pa z resnično mirovno politiko nimajo prav nobene zveze.

Ker se tržaški iredentisti upravičeno bojijo za glasove na volitvah, si morajo pomagati na klasičen način — s »trojanskim konjem«

Posarje ni več kamen spotike med Nemčijo in Francijo

Prejšnji teden nam je prinesel majhno mednarodno senzacijo, in sicer sporazum med Nemčijo in Francijo v Parizu o Posarju. To vprašanje je dolgo časa po zadnji vojni predstavljalo nekakšen kamen spotike med obema državama, toda zaradi razvoja svetovnih dogodkov, zlasti pa na Zapadu, je ta koščični problem zavzel zelo blage oblike in končno sta se francoski zunanj minister Schuman in nemški kancler Adenauer na zasledanju ministrov Evropskega sveta sporazumela o poti, po kateri bi prišla do dokončne rešitve posarskega vprašanja. Rezultate bodo seveda morale odobriti še ZDA in Anglija, ratificirati pa jih bo moral tudi posarski parlament.

Podoba je, da je Nemčija pristala na vztrajne francoske zahteve, da mora biti Posarje gospodarsko povezano s Francijo, politično pa neodvisno. Da je šlo vse tako gladko, nam bo razumljivo, če se ozmemo malo v preteklost.

Ko še ni bilo na obzorju evropske vojske, atlantskega pakta ter evropske jeklarke in premogovne skupnosti — to je Schumanovega načrta — je bilo posarsko vprašanje zares koščično in eno temeljnih razlogov spora med Nemčijo in Francijo. Zapadna Nemčija je zahtevala Posarje za sebe iz nacionalnih in političnih vzrokov, Francija pa iz gospodarskih in tudi strateških, ker francoska industrija nujno potrebuje premog, s katerim je Posarje tako bogato.

Ko pa je ideja evropske vojske, atlantskega pakta in Schumanovega načrta postala stvarnost, so prejšnji vzroki in razlogi odpadli, sami po sebi, Francija bo po Schumanovem načrtu dobivala prepotrebni premog, nemškega militarizma pa se ji ni treba sedaj toliko bati, ker je porod nove evropske vojske že pred vrati.

Tako se je na lahek način Zapad znebil tega vprašanja, ki je dolga desetletja zastrupljalo odnose med Nemčijo in Francijo in ki je tudi vplivalo na splošne odnose med zapadnimi silami in Ameriko.

NA KRATKO

Francoski generalni rezident De Hautecloque v Tuniziji se je v tork sestal s tuniškimi bejem in mu po naročilu francoske vlade sporočil njeno zahtevo, naj razpusti tuniško vlado Mohameda Chenika. Kakor znano, je francoska vlada sestavila načrt upravnih reform v skladu s tuniškimi željami in namerava obnoviti pogajanja o bodoči organizaciji protektorata.

V Franciji Spaniji se nadaljujejo politični procesi. Poleg 43 članov opozicije, ki se sedaj nahajajo v zaporu La Coruma, je Franco obtožil še 27 oseb komunistične propagande. Osumljenci čakajo na obsodbo v Barceloni, enako številno sindikalnih aktivistov pa v Sevilii. Pred sodišče pa bo kmalu prišlo tudi 14 Baskov, ki jih državni tožilec obtožuje, da so lansko pomlad organizirali stavko v znak protesta proti povečanju življenjskih stroškov. Državni tožilec zahteva za njih zaporno kazen 20 let.

Pred dnevi je prispela v Bonn prva povojna japonska diplomatska misija. Vodja diplomatske misije je ob prihodu v Bonn izjavil, da gojijo Japonci veličanske simpatije do Nemcev.

Ta teden je vojaško sodišče v Kairu obsodilo na kazni od 5 do 12 let prisilnega dela še nadaljnjih 12 oseb, ki so sodelovale pri aretiranih 26. januarja. Dolej je bilo v tej zvezi obsodjenih 96 oseb, in sicer na kazni, ki dosežejo skupno 431 let ječe. Pred vojaško sodišče pa bo prišlo še nadaljnjih 300 ljudi. Poročajo, da je zahteval državni tožilec smrtno kazen za odgovorne pri požaru »Turf Clubau, neke banke in nekega hotela, kjer je našlo smrt 30 ljudi.

V Pan Mun Jomu so častniki OZN pri pogajanjih o nadzorstvu nad izvajanjem premirja obnovili svoj predlog, po katerem naj bi se število nevtralnih držav, zastopanih v nadzorstvenih skupinah, omejilo na dve, tako da bi odpadla udeležba Sovjetske zveze. Severni Korejci se s tem predlogom niso strinjali in vztrajajo pri zahtevi, naj se nevtralni skupinam priključi tudi Sovjetska zveza.

Nek ameriški tedič je objavil intervju z generalom Eisenhowerjem, v katerem general razpravlja o načinu vladanja, ki bi se ga po njegovem mnenju moral posluževati ameriški predsednik. Čeprav Eisenhower ne pove naravnost, da misli kandidirati, razlagajo ta intervju kot potrditelje, da se bo pojavil kot predsedniški kandidat.

Predsednik Truman je predlagal ameriškega kongresa, naj bi v naslednjih treh letih sprejeli v ZDA 300.000 izseljencev, letno po sto tisoč, med njimi 7000 beguncev iz vzhodne Evrope, 39.000 Italijanov iz Italije in Trsta, enako število Nemcev, itd.

Pismo Viktorja Gara Emina uredništvu „BORBE“

»Spoštovani tovariš urednik!

Znašli smo se v vrtincu še ene odurne kampanje, v jeku novega vala histeričnega iredentizma. Kakor sicer, slavijo tudi tokrat orgije laži in izmišljotine o nekih »nezaslišanih strahotah v coni B«. V središču vsega tega je znani komediant, tržaški škof Santin. Kdo je ta tip? Rodil se je v Rovinju, v istrskem mestecu, od koder je že v času Avstrije prodrla brutalna krilatica »osar tutto«, kar pomeni, uporabiti vsa sredstva, tudi najnedopustljivejša, posluževati se vsega, tudi najelementarnejših zakonov, samo da se čim prej pride do cilja. S tem jezuitskim orožjem so operirali iredentisti pred okupacijo in pozneje. Tega orožja se ne brani sedaj niti rovinjski Torquemade, v vse večjo slavo hudiča in njegove matere.

Na površje so ga privedli dogodki. Najprej oni reški, ki jim je bil duhovni oče Gabriele d'Annunzio. S pesniškimi legijami je privedel na Reko tudi mladega kaplana, ki si je pridobil kmalu simpatije prav tako mladih Rečank. Cez nekaj ča-

sa so žene pod poveljstvom mladega kaplana vdrle v župnijsko cerkev, preteple so hrvaške duhovnike, jih napodile in zaprle cerkvena vrata, ključke pa so ponesle d'Annunziu, ki je v vsej zgodbi odigral svojo vlogo kot pontifex maximus. Na cerkev ni več pomislil. Župnik dr. Ivan Kukanič, krasna in dobra duša, si je moral težko bolan z begom rešiti glavo, ne glede na to, da je kmalu nato na begu obnemogel in umrl.

Ce mislite, tovariš urednik, da je zaradi tega divjega izbruha zadeli Reko nekaj vatikanski inter-dikt, se kruto motite. Izmed milijona katoličanov se ni dvignil niti eden, da bi z eno samo besedo protestiral zoper to nezakonitost. Iz teh dni imamo samo eno, osamljeno gesto papeža Benedikta XV. Preden je poslal svojega prelata Konstantina na Kitajsko, ga je napotil na Reko, da bi pretrgal vse niti, ki so vezale mesto s senjsko škofijo. Prelat je to izvršil in tako ostvaril sen Svete stolice. Cez noč je postala Reka škofija, čeprav se od strani duhovništva ni prav nihče oglasil,

kaj šele, da bi zaškripal z zobmi. Nato je bil na vrat na nos poslan v Reko nek Sain, prelat, ki bi nas najraje vse potopil v žlici vode. Ni uspel. Kaj bodo na to dejali sveti ljudje v Rimu?

To je torej trenutek, ko junak današnjih dni, škof Santin, stopa na prizorišče in to kot reški škof močne roke.

In njegova taktika? Nekaj časa je prešlo in nekega dne je udarila v reško škofijo kot strela z jasnega neba njegova zapoved: »Duhovnik, ki bi si drznil v svoji cerkvi dopustiti glasno moliti ali peti v hrvaškem ali slovenskem jeziku, bo kaznovan s suspenzom ad divinis!« Kaj bo na to porekel g. Spellman?

Dnevi so minevali. V Rimu je vdril in oblačil človek »previđenosti božje«, Mussolini. Vam so, tovariš urednik, znane muke in preganjanja, katerim je bilo nekoč izpostavljen slovensko prebivalstvo. Župnika v Zrenju, nečaka velikega istrskega rodoljuba, škofa Dobrile, so prijeli 14. maja 1921. leta, pretepli, zvezali in opljuvanega vrgli na kamion ter ga odpeljali v zapor. Nato so ga fašisti večkrat vrgli s kamiona, ga ponovno naložili na kamion in zopet vrgli raz njega, ponavljajoč nekaj hkrati to krvavo igr. Posledi-

ca: župnikova smrt. Tudi zaradi te strahote se nihče ni ogasil. Rim je oglušel. Samo en Italijan, tržaški škof Fogar, je tudi ob tej priložnosti pokazal, da je v njem srce. Protestiral je pri oblasti, prijavil je primer tudi rimskemu papežu, toda na svojo nesrečo, ker se je vsul ves klerofašistični bes nanj. Fogar je opozoril še na druge zločine, ki so jih počenjali povampirjeni klerofašisti na škodo hrvaškega duhovništva. Opozoril je tudi na primer duhovnika Flega, ki je na Sardiniji znorel zaradi strahovitega trpljenja, navedel pa je tudi primer slovenskega škofa Karlina, ki se je moral rešiti z begom in še druge. Vatikan ga je strogo opomnil, naj se ne meša v stvari, s katerimi nima opravka; ker pa dobri in tenkočutni Furlan ni mogel mirno mimo takih grozodejstev, ga je papež poklical v Rim.

Tovariš urednik, Vam je znano, koga so postavili na njegovo mesto v Trstu. Seveda, nikogar drugega kakor famoznega Santina, Mussolinijevega hlapčiča, ki bo tamkaj med Slovenci skrbel za »red«. In tako se je znašel na mestu mladega Fogarja ta šaljivi Torquemade, »svetnik« zelo železne roke! Načela »zelezne roke« se strogo drži že od samega svojega nastopa in to edino za nas Slovence, ker nas sovraži iz

dna svojega, protiljudskega srca, kar je že pogosto pokazal.

Kaj naj porečemo na to mi, tovariš urednik? Mar naj križem rok molčimo, medtem ko drugi vpijejo na ves glas? Ne, nikakor! Najmanj pa v tem primeru, kjer se je zlo združilo s slabim da bi nam čim več škodovalo. Gospoda se moti, če misli, da smo v »svetu sami. Narobe, imajo prijatelja, ki se dnevno veča in množi in kar je glavno, vse bolj se odraža tudi v našem življenju, v naši preteklosti: sedanosti. Ti prijatelji nam bodo pomagali razkrinkavati spletke, ki jih pletejo zoper nas razni nepridipravi v civilu ali pa tudi pod črnim plaščem. Ni več daleč dan, ko bomo pred ves svet stopili z vprašanjem: kaj ste storili vi sveti in najsvetejši ljudje v Rimu in z one strani oceana v zadnjih tridesetih letih, da bi se kakor koli zaščitili sto in sto hrvaških in slovenskih duhovnikov pred ricinusom, s katerim so jih napajali, pred bodalom, s katerim so jih klali, pred bombami in granatami, s katerimi so jih ubijali italijanski iredentisti še leta 1944, ko so Nemci njega, Santina, imenovali svojega »gauleiterja«.

Tako bomo mi njim. Zdravo, tovariš urednik!

©patija, 21. marca»

SRLOVENSKI
TISKARNA

Pot k povečanju in izboljšanju pridelkov v kmetijstvu

Pot k povečanju in izboljšanju kmetijskih pridelkov je odvisna od mnogih činitelj. Predvsem pridejo v poštev talne in podnebne razmere določenega okolja in nato šele tržne razmere. Vsakomur je jasno, da se bo kmetovalec bolj zanimal za pridelavo tistih kultur, ki se na trgu bolje vnovčijo, kakor pa tistih, ki večkrat ne pokrijejo niti pridelovalnih stroškov.

Talne, podnebne in tržne razmere so močni činitelji, ki jih ne smemo prezreti, pot k povečanju in izboljšanju pridelkov pa odpirajo vedno izbrane in donosnejše sorte. Vsi dobro vemo, da bi zaman krmili kravo nemlečne rase z najboljšimi krmili. Enako je z rastlinami. Lahko so vsi omenjeni pogoji tako ugodni, da je pričakovati najboljšega pridelka — zaradi slabe vrste semena pa je pridelok pičel, razočaranje kmeta pa veliko. Kaj sledi iz vsega tega? Zaključek, da moramo posvetiti semenogojstvu največjo pozornost. Potrebno je, da se naši kmetje in posebno zadruga priučijo rednemu menjavanju semen in da pri tej menjavi pazijo na razmere svojega kraja. Koliko pridelkov smo izgubili, ker smo si nabavili semena slabih kakovosti in brez jamstva. Bridke izkušnje smo imeli n. pr. lansko leto s kumpusnicami. Ekonomija vodovoda je v Ankaranu sejala zgodnje zelje in cvetačo in namesto teh sort je izšlo izrojen briseljsko zelje, ki enostavno ni bilo za uporabo, ali bolje rečeno, bilo je upcrabno le za krmilo. Večje število kmetov je zastoj pričakovalo meseca in meseca, da bo cvetača šla v cvet, toda ostalo je le bujno razvito listje. To, kar velja za semena, velja v enaki meri tudi za sadno drevje. Naši brkinski kmetje bi nam vedeli povedati, kako je bilo, ko so naročavali sadno drevje iz Italije. Leta in leto so pričakovali, da ba drevje obradilo in se bujno razvilo, a vsega tega ni bilo, ker so sadike prišle iz krajev z različnimi talnimi in podnebnimi razmerami.

Vsaka rastlina se po nekaj letih gojitve v istem kraju in z uporabo vedno istega semena izrodi (degenerira). Zato moramo seme menjavati in uvažati iz drugih, oddaljenih krajev. Ta navada je bila pri nas v Istri že zdavnaj ukoreninjena. Danes ne upoštevamo dovolj te navade.

Končno je treba naglasiti potrebo izboljšanja semenskih vrst, ki se — kakor smo že omenili — slabšajo iz leta v leto. Izboljšanje vrste pa zahteva resnega, smotnega dela. Samo

PREUREDITEV IN UKINITEV REGRESNIH SKLADOV

Z uvedbo ekonomskih cen v gospodarstvu so nehali veljati regresi (povračila) iz prejšnjih let, ki so nastali zaradi razlik pri cenah. Z navodilom ministra za finance FLRJ ostanejo do nadaljnjega v veljavi regresi: za popust na denarne kupone industrijskih nakaznic, oziroma na industrijske bone, za bone za odkup kmetijskih pridelkov, za industrijske bone v penzijskem gostinstvu, za popust na turistične bone, za negativne razlike pri cenah žita za gospodarsko leto 1951/52, za razlike pri cenah reprodukcijskega materiala za šolske zvezke, za razlike pri cenah v trgovini na drobno, za razlike pri prevoznih sredstvih za kmetijske pridelke, za razlike pri cenah kureja za prebivalstvo, za nekurantno blago zadrug, za izgube zadrug in za razlike pri cenah, nastale zaradi prodaje industrijskih izdelkov za kmetijstvo po znižanih cenah.

Pomlad V ČEBELNJAKU

s selekcijo pridemo v rastlinstvu do sort, ki odgovarjajo dotičnemu okraju. V naprednih kmetijskih državah delujejo posebni poizkusni kmetijski zavodi in postaje, ki preiskujejo, zbirajo in ugotavljajo najbolj odgovarjajoče vrste. Samo Češkoslovaška je imela pred vojno 11 poizkusnih ustanov. V Nemčiji se je bavilo samo s selekcijo krompirja 20 podjetij. V Jugoslaviji imamo več znatistvenih zavodov za preiskovanje sort kulturnih rastlin. V Istrskem okrožju deluje v tem smislu zavod za pospeševanje gošpodarstva. Na posebnih parcelah gojijo pod istim pogoji večje število sort vseh povrtnin in izkušnja bo pokazala, katere od teh sort imajo največjo odpornost proti suši, škodljivemu vplivu bolezni in škodljivcev ter ostalim neizogodam. Najboljše sorte bodo prišle v poštev za gojitev na ozemlju.

Če spoznamo na terenu, da določena sorta odgovarja kraju, kjer se goji, priporočamo to vrsto za bodočo setev.

Odlučnega pomena za vsak naš okraj je rajonizacija kmetijstva. Za vsako panogo in za vsako sorto te panoge posebej moramo točno določiti okoliš, kjer se najbolj izplača setev ali gojitev te vrste ali panoge. Na zborovanju sadjarjev v Ilirski Bistrici so že bili določeni rajoni, kjer najbolj uspevajo jabolka, hruške, slive itd. Za vsak rajon so bile obenem določene sorte, za vsak okraj posebej pa so ugotovili, če je tam donosna setev nekaterih poljedelskih kultur ali ne, če bolj uspeva sadno drevje, trta ali krompir. Živinoreja je stebber kmetijstva. Brez goveje živine ni hlevskega gnoja in od tega je odvisna količina pridelka. V kmetijstvu moramo po vseh rajonih uvesti pravičen plodored. V plodoredu morajo zavzemati vidno mesto stročnice (fe-

guminose: detelje, lucerna). Brez krmilnih rastlin ni krme in brez krme ni napredka v živinoreji. Na vse to moramo misliti in z vsemi navedenimi nasveti moramo računati. Pot k povečanju in izboljšanju pridelkov in goveje živine ni tako enostavna stvar. Potrebna je vztrajnost, dobra volja in trud. Razveseljivo je dejstvo, da so se naše splošne in delovne kmetijske zadruge že lotile nekaterih panog. Pri KDZ postavljajo drevesnice, druge imajo že poizkusne vinograde, tretje se ukvarjajo z izboljšanjem in selekcijo živinoreje itd. Zadruga so povezane z Zavodi za pospeševanje kmetijstva ter delajo po njihovih smernicah.

Dr. J.

KAKO OBREZUJEMO VRTNICE

Poglavitno opravilo vrtnarja ali gojitelja cvetlic spomladi je obrezovanje vrtin. Pri obrezovanju moramo predvsem paziti na vegetacijsko stanje rastlin. Če je vrtinica pogotič močne in krepke poganjke, moramo obrezovati na dolgo, kar pomeni, da moramo skrajšati poganjke prav malo, sicer se nam lahko pripeti, da odrežemo prav oni del mladike, ki bi pogotič cvetel. Slike mladice moramo rezati na kratko. Slike mladika namreč nastavlja ovet na spodnjem delu mladike.

Pri obrezovanju moramo paziti, da ustvarimo vrtnici lepo in pravilno razvito kruno. V primeru, da dobiš pri vrtnici navpično rastočo mladiko, ki bi jo morali odrezati, moramo to mladiko pustiti, le da jo obrnemo navzdol. Taka mladika bo sicer vedno slabotna, bo pa cvetela, obenem pa je potrebna za pravičen razvoj krunice.

Naša slika prikazuje sicer stari način čebelarjenja, vendar so danes med čebelarji razširjeni že moderni čebelnjaki

Pri tem pregledovanju ni treba gnezda razdirati in vseh satnikov jemati ven, dovolj je, da vzamemo le stranske satnike, da se prepričamo, ali je v panju dovolj medu. Zelo važno je, da se čebelar prepriča, ali je v panju matica. Če je ni, tudi zalege ne bo i čebelna družina se bo dan za dnem krčila.

podjetjem, prodajalnam držav. kmetijskih posestev in trgovskim podjetjem zadrudnih in družbenih organizacij, ki kupujejo in prodajajo kmetijske pridelke, priznava regres za čas od 1. januarja tega leta do veljavnosti spremenjenih prevoznih blagovnih tarif, kolikor prodajne cene kmetijskih pridelkov zaradi povečanja prevoznih blagovnih tarif ne krijejo popolnoma prevoznih stroškov.

DOLOČEVANJE CEN ZA UVOŽENE SUROVINE, POLIZDELKE IN IZDELKE

Cene za uvožene surovine, polizdelke in izdelke so lahko določene ali pa tržne.

Določene so cene za uvožene surovine, polizdelke in izdelke, katerim v FLRJ določi ceno pristojni državni organ. Druge surovine, polizdelke in izdelke pa imajo tržne cene, ki jih oblikujejo uvozniki sami glede na tržne pogoje, upoštevajoč predvsem vrsto in kakovost blaga.

Za obračun oblikujejo uvozniki obračunsko ceno za uvožene surovine, polizdelke in izdelke tako, da pomnožijo v dinarjih izraženo nabavno ceno, povečano za vse nabavne in uvozne stroške do meje, z določenim količnikom. Razliko med obračunsko ceno in nabavno ceno, povečano za vse stroške do meje, vplačajo uvozniki pri Narodni banki FLRJ na poseben račun.

SPREMENBE IN DOPOLNITVE KONTNIH PLANOV

Glede na potrebe knjigovodstva v smislu novega finančnega sistema je treba spremeniti in dopolniti obstoječe kontne plans. Odpraviti je treba konte, ki so sprito predpisov novega finančnega sistema postali brezpredmetni, kot so: obveznosti za prispevek za kadre, obveznosti za prispevek za osrednji sklad, konti razlik pri povprečni prevoznih postavki, obveznosti za davek na promet proizvodov, vplačila dobička v proračun, razlike pri cenah surovin in materiala itd. Uvedejo se pa konti, kot so: osnovni družbeni prispevek, dodatni družbeni prispevek, prispevek za socialno varovanje, prometni davek, davek od ekstra dobička, davek od presežka sklada za plače itd.

V tem smislu je minister za finance FLRJ izdal dve odločbi o spremembah in dopolnitvah temeljnih razporedov kontov (kontnih planov), in sicer posebno odločbo za državna gospodarska podjetja in posebno odločbo za trgovino.

Znižane prodajne cene za industrijske izdelke ki so namenjeni za kmetijsko proizvodnjo in za ribištvo

Da bi se kmetijska in ribiška proizvodnja mogla čim bolj razviti, je vlada FLRJ odločila, da se prodajne cene za industrijske proizvode, ki so namenjeni za kmetijsko proizvodnjo in za ribištvo, znižajo.

Vsi pridelovalci kmetijskih pridelkov, kot so: državna kmetijska posestva, okrajne zadrudne zveze, kmetičke delovne zadruge, splošne kmetijske zadruge in zasebna kmetijska gospodarstva, lahko kupujejo pogonska goriva in motorna olja po znižanih prodajnih cenah, in sicer:

- benzin za motorje 27 din za kg,
- petrolej za motorje 18 din za kg,
- plinsko olje 16 din za kg,
- motorno olje 75 din za kg.

Iste znižane prodajne cene so priznane tudi državnim ribiškim podjetjem, ribiškim zadrugam in registriranim ribičem.

Državna kmetijska posestva, okrajne zadrudne zveze, kmetičke delovne zadruge in splošne kmetijske zadruge lahko kupujejo po znižanih prodajnih cenah velike in srednje kmetijske stroje in priprave domačega izdelka, in sicer: traktor »Ansaldo« TSA 60 s 25 %, traktor »Zadruga« s 65 %, mlatilnico 660 mm s 45%, mlatilnico 1070 mm s 50%, elevator »42« s 50% in elevator 48" s 45% popusta. Pri nakupu drugih velikih in srednjih

kmetijskih strojev in priprav (n. pr. plugi, krožne brane, valjarji, sejalice, košilnice, škroplilnice, posnemalniki, želveni stroji itd.) je priznan 40% popust.

Vsem pridelovalcem kmetijskih pridelkov, državnim, zadrudnim in zasebnim, je priznan popust pri nakupu:

- a) železnih nadomestnih delov domače proizvodnje za vse velike in srednje kmetijske stroje in priprave in pa platna za samovezalke (40% popusta);
- b) umetnih gnojil: superfosfata (55%), kalcijevega cianamida (65%),
- c) sredstev za varstvo rastlin: dušičnatih gnojil (35%) in kalijevih gnojil (10% popusta);
- modre galice (35%), DDT — tekočega 16,5% (80%), nikotina (90%), kinezana (80%), žvepla v prahu (40%), paratiionskega sredstva E-605 (80%), živosrebrnih prašil (20% popusta);
- drugih sredstev za varstvo rastlin, kot so: DDT v prahu, barijev klorid, sumporol, bakreno apno itd. (40% popusta);
- č) manila in sisal veziva (30% popusta).

Državnim ribiškim podjetjem, ribiškim zadrugam in registriranim ribičem je priznan popust pri nakupu: ribiških mrež, bombažnih in nylon (65%), ribiških mrež za tune, bombažnih (80%), ribiškega bombažnega sukanca (75%) in ribiškega konopnega motvoza (50% popusta). Poleg tega se državnim, zadrudnim in privatnim ribičem prodaja po znižanih cenah: petrolej za ribiško razsvetljavo po 20 dinarjev in sol za soljenje rib po 5 dinarjev za kilogram.

ZNIZANJE TARIF ZA PREVOZ KMETIJSKIH PRIDELKOV

S prvim januarjem tega leta so bile zvišane prevozne blagovne tarife v železniškem, pomorskem in tovrnem avtomobilskem prometu. Nove prevozne blagovne tarife so znatno dvignile tudi prevozne stroške kmetijskih pridelkov, zaradi česar je grozil dvig cen kmetijskih pridelkov.

Zato je bila objavljena sprememba prevoznih blagovnih tarif, s katero se za prevoz določenih kmetijskih pridelkov dovoljuje nižja tarifa. Ta sprememba tarife velja od 10. februarja tega leta.

Poleg tega so državna trgovskim

Ali je matica v panju, se prepričamo, ako opazimo, da nosijo čebele obnožino v panj, čeprav ni to vedno nezmotljivo znamenje. Če so čebele nemirne, če razburjeno šumijo, zlasti če se dolgo ne umirijo in nekako jokajo, ako jih z dimom ali drugače razdražimo, je to znamenje brezmatičnosti.

O matici se čebelar prepriča, če najde v satnikih zalego. Ako je to ugotovil, mu ni treba dalje iskati matice. Ves pregled naj opravi kolikor mogoče hitro, da prepreči ropanje. Slednjič naj si čebelar zapiše uspeh pregledovanja, da si prihrani ponovno delo.

Ker pa potrebuje zalega tople, bi bilo skrajno nevarno odstraniti ji očejo, s katero so bile čebele opažene.

Če imajo čebele dovolj pokritega medu iz prejšnje dobe, je zelo priporočljivo, da odpremo med v satnikih z nožem ali vilicami. To vzpodbuja čebele kakor da bi jih krmili.

Če smo našli matico na kako trolovko in na samo trolovo zalego, opustimo v tej dobi vsak poizkus, da bi ta trolovo panj rešili, posebno zato, ker v tej dobi ni matice na razpolago in ker nas izkušnja uči, da tak panj nered sprejme matico. Najbolje je, da vzamemo sat za satom, poškrupimo čebele z medeno vodo ter jih stresemo iz satnikov. Panj odstranimo, ometane čebele se tedaj navadno razgube po drugih panjih.

Ako našli smo na slabici, jih združimo. To storimo tako: obema panjema damo dan prej enak duh, n. pr. s kafro ali meliso. Potem odvezamo obe matice in boljšo matico, to je ono, ki ima več zalege, spravimo v matično kletko, ki naj bo zmešana z voskom tako, da čebele matice same lahko oprostijo. Iz obeh panjev družimo satnike z zalego, druge čebele pa vse ometamo v isti panj. Drugo matico z nekaterimi čebelami pa spravimo za rezervno.

Zelo važno je tudi, da mediče v tem mesecu razširimo, če je bilo zoženo. Dodajmo v vališče tudi medstene, zlasti ko je pričela obilna pašna. Treba je biti s prevašanjem,

KMETOVALCI!

Poslušajte in sodelujte pri kmetijskih oddajah Radia jugoslovanske cene Trsta, v nedeljo ob 8.30 uri.

to je, odpreti je treba čebelar mediče. Ko zasedejo čebele vse gaze v panju in postaja pred vrati v vališču vse črno čebel, je čas, da jih prevesimo. Glede prevašanja so med čebelarji v rabi razni načini. Nekateri odpro le mediče in postavijo prazne satnike vanj, ne da bi kakšno izvališče prenesli v mediče. Vendar je bolje, če odvezamo iz vališča vse satnike z zaprti zalego in jih prenesemo v sredo medišča. Satnike pa s svežo zalego ne pustimo v vališču in jih združimo ter ostali prostor napolnimo s praznimi, če mogoče izdelanimi satniki.

Na ta način dosežemo dvoje: razširimo gnezdo za novo zalego v vališču in v medišču pošaja vsak dan več prostora za med, ko izleze pokrita zalega.

Zakaj ne bi na Tolminskem pospešili čebelarstvo

Čebelarstvo zelo zanemarjamo, čeprav je ta panoga gospodarstva zelo koristna. To velja zlasti za Tolminsko, ki ima čebelarstva le toliko, da lahko sploh rečemo, da ga ima. Ker ima Tolminska zelo bogato floro, se dani za razvoj čebelarstva vsi pogoji. Sedaj spomladi, ko cvetijo trobentice, imajo čebele že pašo, poleti bo pa v tem oziru še boljše.

Nekaj čebelarjev imamo na Tolminskem v Trenti, Soči, Logu pri Zagbi, Ponikvah in še drugod, kar je pa za tolminski okraj vsekakor premalo. Zato bo potrebno posvetiti čebelarstvu več pozornosti, saj bi dajalo gospodarstvu lepe dohodka. Ne bo škodovalo, če bi priredili po vaseh predavanja o čebelarstvu.

Koliko jaje se lahko zvali v umetnih valilnicah

Umetnih valilnic imamo več vrst. V navadne valilne priprave, ki jih segrejemo s petrolejem, lahko vložimo 50—100 jaje. Večje valilnice z električno kurjavo lahko sprejmejo 2000—5000 jaje. Uporaba tega stroja ni preveč komplikirana. Avtomatski regulator deluje, da je toplota po volji enakomerna.

Novi plugi za naše kmetovalce, ki so jih izdelali v tovarni verig v Lescah

V romanu »Severozahodni prehod« je Roberts opisal zgodbo Roberta Rogersa, slavnega bojevnika iz zadnjih ameriških vojn s Francozi in Indijanci. Rogers je imel velik uspeh v boju, ker je proti Indijancem postavil svojih 600 kornjakov, ki so se znali boriti gverilsko, na indijanski način. Robertsov roman prikazuje z živimi barvami Rogersove boje z Indijanci in njegove poznnejše poskuse, da bi našel severozahodni prehod. Mnogi mornarji so nemareč vzdolž svoje ameriške obale iskali pomarski prehod iz Atlantskega v Tihni ocesm. Med njimi je bil eden največjih

Ruski pisatelj Turgenjev je zapisal: Ljubezen je močnejša od smrti. To vlogo ljubezni je v vseh dejanjih dobro igral in poudarjal tovariš v vlogi Pri moža. V svojo vlogo so se tudi živili Mejač, Držalec, Marko, Alena, Mina itd. Lahko rečemo: vsi. Kdo bi pač ne videl rad brhke Micke in Janeza, ki sta se rada videla, skupaj? Je Micka je včasih malo pozabila, da je na odru in se je ozirala po gledalcih. Ne smemo pa pozabiti na uspešno vlogo Primoževca ljubljenska Jančija in sosedovega Cenetla. Janče bo še dober igralec, če bo pozemal očeta Primoža.

Slovenščino mu bralcu, ki že pozna Sinclaira Lewisa po njegovem najboljšem romanu »Arrowsmith«, bo knjiga gotovo dobrodošla, posebno, ker odpira poglede v precej skrito območje ameriškega družbenega življenja.

Skratka: Igra in igralci so uspešni. Največji uspeh pa je ta, da so dali pobudo za igralsko delo tudi drugim krajem: v Krkavčah pripravljajo Pinčgarjevo »Razvalino življenja«, v Korkah menda neko komedijo in tudi drugod mislijo na odrsko delo. **Luka.**

M. Strnen: O

Sele 22. sept. 1850 — tako pravi kronika — je pušila do veljave tudi slovenska beseda. Ta dan so namreč igrali igro: Tat v mlinu. L. 1889. je bilo ustanovljeno »Dramatično društvo«, katerega pred-

A black and white photograph of a large, light-colored building with a gabled roof and arched windows, partially obscured by a large tree in the foreground. The building appears to be a school or institutional structure. The tree in the foreground is very large and leafy, with its branches extending over the building. The image has a grainy, historical quality.

Kromberg — 2. IV. ob 20. uri
Vogersko — 3. IV. ob 20. uri
Sempas — 4. IV. ob 20. uri
Vipava — 5. IV. ob 20. uri
» — 6. IV. ob 9. uri
dopolatne (za vojake)
» — 6. IV. ob 16. uri
zz okolico

(Se nadaljuje)

nihče vedel za to zgubljeno gnezdo. Kaspar Rauber si je zaman mučil možgane z mislijo, kje neki se bo ta vražji človek pojavil. Ko Erazmova družnost doseže višek, se hoče iz Rauberja ponorčevati. Nekega dne se predstavi na Malem gradu (Kleinhause) pri Plantini (grad je danes porušen, stoji pa še vedno visok okrogel stolp). Pred vrati Erazem prosi za kozarec vode. Ko vodo spiše, naroči hlapcu, naj sporoči Rauberju pozdrave in zahtevalo razbojnika Erazma Predjamskega. Ko to reče, skoči v sedlo in beži. Sledili so mu dolgo, dokler niso zgrešili sledi. Toda neki hlapec je spoznal odtis kopita in končno odkril Erazmovo trdnjavo. Grad so napadli. Samo zaradi lahkotje po dolgem obleganju bi se grad moral udati. Toda iz votline se je vzpenjal strm rov, ki je imel izhod na planoti. Po tem rovu so oblegani lahko mirno hodili v Vipavo in se zalagali s hrano. Predjamski je lahko živel mirno, ne da bi se česa bal. Po kakem mesecu obleganja vrže s skale kozlička in pozneje še volovsko četrto in Rauberja skoraj prepriča o ničevosti obleganja. Za veliko noč spusi Erazem kčaro čemur in s tem silno zbeга Rauberja, ki ni mogel razumeti, kako more v votlini zoreti sadje, ki se ga v tem času dobi le v vipavski dolini. Ko Erazem vidi, da vse to Rauberja ne premakne, se odloči, da ga povabi naravnost v grad na večerjo, da se bo še bolj prepričal o zalozah hrane. Zato pošlje iz gradu svojega zvestega hlapca, toda ta se preda pohlepu po zlatu in privoli v izdajstvo gospodarja. Obljubi, da bo označil najtanjše mesto v zidu, kjer je edino možno ubiti Erazma. Naslednji dan s kosom belega platna označi kraj, kamor namerijo topove. Zvečer hlapec prižge luč — dogovajemo znamenje, da je Erazem za zidom. Vojski izstrelijo topove in na Erazma se vsuje kamenje, ki ga do smrti pobije. Tekle je leto 1484. Izdajščiki hlapce je spustil montiček in cesarska vojska je vdrta v grad. Branitelje so pobili, grad pa zažgali in razdejali. Ključavnica so pokopali pred cerkvico, ki jo je 1448 posvetil tržaški škof Enoj Šilvijo Placodominij, poznajši pagor Pij II.

Grad je ostal zapuščen sto let, dokler niso 1570 Kobenejši postavili današnjih lovskega grada. Toda za njim še vedno stoji staro zidovje in obokana vrata ter okence, s katerega je hlapec dal izdajalska znamenja.

M. Strnen: OB SEINI

Andersen:

MARJETICA

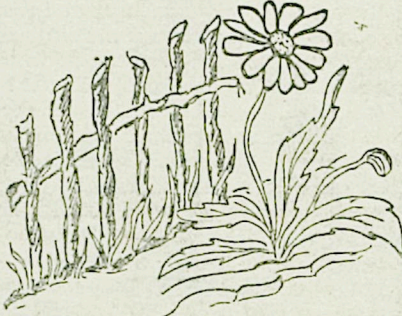
Tam na deželi, tik poti je stala kmečka hiša. Prednjo je bil majhen vrt s cveticami in lesena ograja, ki je bila pobarvana. Ob njej je tik jarka, sredi najlepše zelene trave rasla drobna marjetica. Sonce je nanjo prav tako toplo in lepo sijalo, kakor na velike krasotne cvetlice v vrtu in zato je rasla od ure do ure. Neko jutro je bila s svojimi malimi, sojice belimi lističi, ki so kakor žarki obdajali rumeno sončece sredi nje vsa razsvetlela. Na to, da je noben človek ne vidi tam v travi in da je uboga zaničevana cvetka, sploh ni mislila, bila je zelo zadovoljna in se obrnila naravnost k soncu, dvignila pogled k njemu in poslušnila škrjančku, ki je pel v zraku.

Mala marjetica je bila tako srečna, kakor bi bil velik praznik, pa je bil vendar samo navaden pomladnjak. Vsi otroci so bili v šoli. Tačas, ko so sedeli na klopih in se nekaj učili, je sedela na svojem drobnem zelenem stebelcu in se učila od toplaga sonca in od vsega okoli sebe, kako dobro je na svetu. In bilo ji je zelo všeč, da je škrjanček o vsem, kar je čutil v tihi naravi, tako razločno in lepo pel. In marjetica je z mehakim spoštovanjem gledala srečnega ptiča v zraku, ki je mogel peti in letati, ni pa bila prav nič potrta, ker tega sama ni mogla. »Saj vidim in slišim!« je pomislila. »Sonce sije name in gozd me poljubuje! O, kako bogato sem bila vendar obdarjena!«

V vrtu je bilo mnogo imenitnih in osebnih cvetic. Čim manj so vonjale, tem bolj so se šopirile. Potonike so se napihovale, da bi bile večje kakor vrtnice. Toda velikost sama še ne napravi velikega! Tulipani so imeli najkrajše barve, to so dobro vedeli in so se držali

in pel: »Oj, kako mehka je vendar trava! In glej, kako ljubka mala cvetka z zlatim srcem in s srebrnim oblačilcem je tu!« Pa saj rumeni hlebeček v marjetici je bil tudi res videti kakor zlat in drobni lističi okoli njega so se bleščali srebrnobelo.

Kako srečna je bila mala marjetica, tega si res ne more nihče misliti! Ptice jo je poljubil s svojim kljunčkom, ji nekaj zapel in spet odletel v sinji zrak. Trajalo je gotovo dolge četrte ure, preden si je marjetica spet opomogla. Na pol osramočena in v sebi vendarle razveseljena je pogledala cvetlice v vrtu. Saj so videla čast in srečo, ki sta jo doleteli, saj so morale razumeti, kakšno veselje je to. Toda tulipani so stali še enkrat bolj ošabno kakor paprji, obrazi so se jim skrčili in pordeli, tako so se jezili. Potomike pa so bile pošteno debelo-

glave. Bilo je dobro, da niso znale govoriti, sicer bi jih bila marjetica precej slišala. Uboga mala cvetka je pač lahko videla, da niso bile dobre volje in to jo je tako do srca bolelo. Tačas je prišla na vrt deklica z velikim, svetlim, ostrim nožem, šla je naravnost k tulipanom in jih drugega za drugim porezala. »Ah,« je vzkliznila mala marjetica. »Saj to je strašno. Zdaj je konec z njimi!« Nato je deklica s tulipani odšla. Marjetica je bila vesela, da je ostala zunaj v travi in da je bila uboga, mala cvetka. Bila je zelo hvaležna in ko je sonce zašlo, je zavila svoje liste, zaspala in v svojo sanjalo o soncu in o malem ptiču.

Naslednje jutro, ko je cvetlica spet srečno razvila vse svoje liste prav tako kakor majhne roke proti soncu, je spoznala glas ptiča, a je bilo tako žalostno, kar je pel. Da, ubogi škrjanček je imel za to dovolj vzroka. Ujeli so ga in zdaj je čepel v kletki tik odprtega okna. (Se nadaljuje)

RESITEV KRIZANKE IZ 11. STEV.

Vodoravno: 1) Timok, 6) Cican, 8) et, 9) ne, 10) Porezen, 13) Oka, 16) Kopitar, 19) rogat, 20) Pag, 21) ti, 22) oj, 24) severen, 27) trapeza.

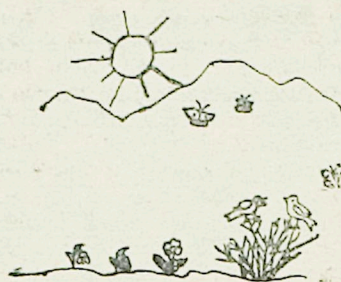
Navpično: 1) Tito, 2) I. C., 3) Mišek Figa, 4) ob, 5) kaniti, 6) cepa, 7) Nena, 11) ro, 12) za, 14) por, 15) rat, 17) popiva, 18) Tagore, 21) ter, 23) jez, 24) st., 25) ep, 26) na.

ravno kakor sveče, da bi jih bilo bolj videti. Zo ubogo marjetico tam zunaj se sploh niso zmenili, zato pa je ona večkrat pogledala k njim in si mislila: »Kako so bogati in lepi! Da, k njim bo gotovo prišel lep ptič in jih obiskal. Dobro, da sem tako blizu njih, tako bom vendarle lahko videla krasoto!« In prav tedaj, ko je to mislila, je prižvrgolel škrjanček, a ne k potonikam in tulipanom, ne, temveč v travo k ubogi marjetici. Od samega veselja se je tako ustrašila, da sploh ni vedela, kaj bi mislila.

Ptiček je plesal krog in krog nje

POMLAD

V deželo spet pomlad prihaja in kaže nam prelep obraz; zdaj starka zima nam več ne nagaja, odšla je spat in dolgo je ne bo do nas. Pomlad posula trate je z grmički in z rožicami prav vseh vrst. Zdaj spet pojo na drevju ptički in sonce greje črno prst. Pomlad nam mlade je zbudila, mračne misli proč spodila.

(Napisala in narisala Katka Salamun, uč. III. razreda osnovne šole, Koper)

Za bistre glave

Vodoravno: 1. tako imenuje mo človeka, ki čez mero spi; 6. egipčansko božanstvo; 7. začetni pisatelj »Visoške kronike«; 8. števílo; 10. taka je po navadi težka palica; 13. priljubljena mladinska povest o leseni lutki; 15. pritrdilnica; 16. osebni zaimek; 17. trop živali (četrti sklon ednine); 18. ton v glasbeni lestvici; 19. slavni angleški pisatelj in dramatik (fonetično); 21. del vprege; 23. letni čas, ki ga vsi težko pričakujemo.

1	2	3	4	5
6	7	8	9	10
11	12	13	14	15
16	17	18	19	20
21	22	23	24	25

Navpično: 1. del klasa; 2. dva enaka samoglasnika; 3. preizkušnja; 4. nikančica; 5. ognjenik v Italiji; 6. predlog; 7. kazalni zaimek; 8. slaba kosa; 12. največji črnogorski pesnik; 13. predlog; 14. stara oblika za predlog k; 18. čeden; 20. član družine; 21. staroslovanska pijača; 22. latinski veznik

Dragi stric Miha!

Ko sem prečitala v »Slovenskem Jadranu« naš kotiček, sem se namerila, da Ti napišem par vrstic. Ko je zapadel sneg, smo ga bili zelo veseli, čeprav ga je bilo preveč. Vsak dan se hodimo sankat. Zgodila se je pa tudi nesreča. Naš sošed Krnel Jože si je pri smučanju zlomil nogo in je moral v bolnico v Ajdovščino. Lepa Te pozdravlja

Bole Milica,

uč. IV. razr. osn. šole, Slavina.

Dragi stric Miha!

Bil sem že v Kopru in tudi v tiskarni Jadran. Videl sem velike in male stroje. Stric Karlo mi je vse razkazal in razložil, kje in kako se tiskajo časopisi. Zelo rad čitam »Slovenski Jadran«, na katerega smo se naročili. Sedaj pa Ti bom nekaj zaupal o filmu »Kekca«. Zelo sem se razveselil, ko sem izvedel, da pride tudi v Postojno naš prvi slovenski mladinski film »Kekca«. Z zanimanjem sem sledil prvim slikam. Videl sem veselega junaškega Kekca, slišal njegovo lepo petje. Toda ko se je prikazal na platnu Bedanec, sta me obšla strah in groza. Zbežal sem iz dvorane, na

...stric Miha odgovarja

Ljuba Milica!

Veseli me, da si se oglašila v našem kotičku. Vidiš, pri vsaki stvari je potrebna precejšnja mera previdnosti in opreznosti. Vaš sošed Jože prav gotovo ni pazil na to, zato se mu je zgodila nesreča. No, pa upajmo, da bo kmalu ozdravel. Ti pa, ljuba Milica, se še kaj oglaš!

Ljubi Pino!

Vidiš, pa je le prišlo na vrsto tudi Tvoje pismo! Prav gotovo si že pomislil, da ga je požrl požrešni koš. Kje neki! Saj si prav lepo napisal, toda kot sem že dejal, nihče od vas ne sme biti nestrpen, vsak bo prišel na vrsto. No, upam, da si se zdaj že potolažil zaradi Bedanca. Saj si vendar pionir in se ne bojiš kogar koli! Mar ni tako, ljubi Pino? No, pa se še kaj oglaš!

Ljuba Joža!

Le zakaj bi neki bil hud, ljuba Joža! Nasprotno, prav vesel sem,

vratil se ozrl še enkrat nazaj, če grozni mož mogoče teče za menoj. Stisnil sem glavo med ramena in bežal, kolikor so me nesle noge po cesti naravnost domov. Sram me je bilo povedati doma, šele na prigrizanje mame sem povedal. Prav od srca so se mi vsi smejali. Bedanec je bil zame strah in groza. Ne želim ga več videti, želim pa, da bi se mali igralci spet prikazali na platnu in nam pokazali še kaj drugega. Seveda brez tistega grdega moža, ki me je napodil iz dvorane domov. Prisrčno Te pozdravlja

Sore Pino,

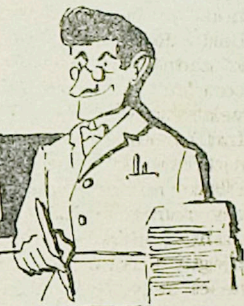
uč. II. razr. osn. šole, Postojna.

Dragi stric Miha!

Odkar izhaja »Slovenski Jadran« rada pritečem k tovarišici Štefki in in prebiram Vaš časopis. Prav posebno pa čitam tisto stran, ki je za otroke. Odločila sem se, da Ti tudi jaz pišem. Saj ne boš hud, kajne? Devetnajstega marca smo imeli pionirji osnovne šole kulturno prireditev, dobiček pa smo dali za ponesrečence na Tolminkem. Prav lepo Te pozdravlja

Baraga Joža,

uč. IV. razr. osn. šole, Postojna.

kadar koli se oglaš kak nov mali dopisnik. Tudi Tvojega pisemca sem bil prav vesel. Tebe in vse ostale pionirje iz vaše osnovne šole pa moram še posebej pohvaliti, ker ste dobiček prireditve poslali ponesrečencem na Tolminkem. Tako je prav. V nesreči in nadlogah spoznaš prijateljstvo in plemenitost! Le oglaš se še kaj, Joža!

Križanko iz 11. številke »Slovenskega Jadrana« so pravilno rešili: Manta Zuri iz Tolmina, Kavrečič Gracjela iz Kopra, Petrič Vojko iz Semedele, Katka Salamun iz Kopra. Izžrebana sta bila Kavrečič Gracjela iz Kopra in Petrič Vojko iz Semedele. Danes je na vrsti spet križanka. Zdaj pa brž svinčnike v roke! Rešitev pošljite na naslov: Uredništvo »Slovenskega Jadrana« Koper.

Vse skupaj vas lepo pozdravlja stric Miha.

Branko Šalamun:

Iz Kopra v Švico

Aarau med Zuerichom in med Baslom je središče obsežnega kmečkega kantona. Iz najožjega centra ob starem mestnem ozidju in ob železniški postaji se širi Aarau na vse strani med parki in med vrtovi. Tujec ne verjame prav, da biva v tem prostornem mestu komaj 12.000 ljudi. Kakršno je mesto, takšna je njegova bolnišnica. Zdi se, da bi spravili ves Koper na več kot 50 hektarjev razsežni bolniški vrt. Med bolniškimi zgradbami častiljive starosti stoji moderna in vzorna porodnišnica. Letos bo zrasla ob njej še modernjša otroška bolnica s 120 posteljami, po veličnosti tretja v Švici. Načrte za njo so pripravljali cele dve leti. Zgradili jo bodo v petih mesecih.

Otroška bolnišnica nabogatejšega in največjega švicarskega mesta Zuericha je bila odprta pred 78 leti v skromni stavbi s 30 posteljami. Krog starega jedra, ki služi še vedno svojemu prvotnemu namenu, so nanizali novejši paviljoni, kot jik kaže slika v gornji številki mesečnika »Priroda, človek in zdrav-

je«, s skupno 450 posteljami. Po otroških oddelkih Švice pripovedujejo, da je bolniški obrat v zueriški otroški kliniki močno amerikaniziran. Zati se o njem mnogo govori in piše. Energični gospodični doktor, ki me je vodila skozi laboratorije, predavalnice, biblioteke in mimo bolnikov, ni uspelo, da bi me prepričala o nasprotnem.

V desetih letih do 1952 so zgradili v Zuerichu novo kantonalno bolnico s 1500 posteljami, ki služi kot univerzitetna ustanova bolnikom in pouku na medicinski fakulteti obenem. Leta 1950 je zaposlila bolnica toliko stalnih uslužbencev, kolikor šteje bolniških postelj. Ob specialističnih klinikah so urejene poliklinike za zunanjo službo in posebne ustanove, kot n. pr. ob ušesni kliniki šola za naglušne. Leta 1950 so znašali izdatki, preračunani na bolnika in na oskbovalni dan 29,99 švicarskih frankov dohodki pa manj kot polovico, oziroma točno 11,91 frankov dnevno. (Za približno orientacijo v dinarja berite številke brez vejice). Deficit

poslovanja, ki ga krije kanton Zuerich, je presegal leta 1950 osem milijonov frankov — brez ozira na kredite za zidanje, odobrene z ljudskim glasovanjem. Sodeč po goli gospodarski računici bo kdo vprašal: zakaj zidajo Švicarji, ki so dobri gospodarji, kar naprej nove, finančno pasivne bolnišnice?

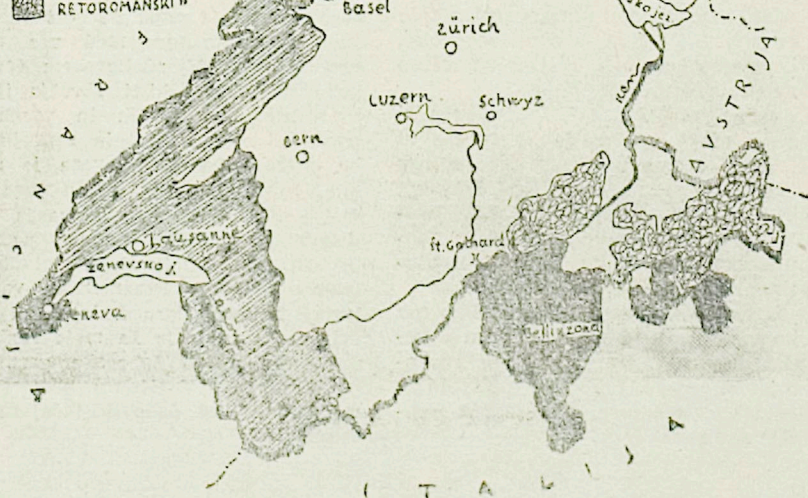
Iz pravilnika bolnice v Baslu,

HEMŠKI ŠVICARJI

FRANCOSKI

ITALIJANSKI

RETOROMANSKI

ki je med najmodernejšimi v Evropi, bom prepisal kratek stavek o njenem namenu: »Odpnita je vsakemu bolniku, brez ozira na vero, bivališče, narodnost in premoženjsko stanje.« Deficit poslovanje v letu 1949: 4.292.000 frankov. Neizračunana je ostala korist, ki jo je imel Basel od delovne sposobnosti ozdravelih bolnikov, od izboljšanja

zdravstvene službe in vzgoje v mestu, kjer je približno 90% prebivalstva zavarovanega za primer bolezni ter koristi od poštene zaposlitve bolniških uslužbencev z zdravniški vred. Če bi ne bilo rentabilno zdraviti bolne, bi se vsaj v Baslu tega ne lotili z vo svojo temeljitostjo. Prebivalci industrijskega in prometnega vozlišča ob Reni in tik ob nemški meji so namreč »ueberschweizerisch«, kar pomeni, da so bolj švicarski od Švicarjev.

V zoološkem vrtu v Baslu sem prebil več ur kot v njegovih bolnišnicah. Sledil sem meščanom četrtmilijonskega mesta, malim in velikim, ki presenjajo z obiski v svojem »Zoo« število mestnega prebivalstva za 200 do 300% letno. V opravičilo in v razlago bi moglo slediti obširno medicinsko poglavje: od umetne klime za opice, z avtomatično regulacijo temperature in vlage, kakršno v malem delu velikega tržaškega »Ospedale infantile« šele urejajo, pa do nege in vzreje in vitaminske prehrane mladičev ter do hišnih epidemij med zverinami in med živalicami, ki živijo sredi razkošnega vrta pač le deloma na prostem. Se bolj me mika otročje poglavje, pisano za otroke, pa ga moram odložiti, ker sem bil poslan v bolnico, čeprav otroške.

Po vangeljski cesti proti Kopru sta krepko korakala stara znanca in bivša aktivista Bepo in Jakomo, doma iz Babičev. Kljub ostrim mrzli burji, ki je vlekla od pobežanske strani, nista občutila mraza. Za vse na svetu nista hotela zamuditi prslave dneva Jugoslovanske ljudske armade v Kopru. Tam bolj, ker sta bila odlikovana tudi njuna sinova, bivša borca Benjamin in Stefan.

»Ja, ja, ma to, kar ti bom povedal danes, stvarim živo glavo, nisi še nikdar slišala, — je hitel pripovedovati Bepo, ki se je ravno mučil s prižiganjem pipe. Ze tri vžigalice je porabil in se celo pokrtil s suknjičnim čez glavo, da bi se zavaroval pred burjo. Se, ko je Jakomo prislonil klobuk, je zadeva uspela.

»Kaj si nekaj pravil?« — se je oglasil Jakomo in se močno približal Bepu, da bi mu ne ušla kakšna beseda.

»Ben, ma kaj si gluh?« — se je skoraj ujezil Bepo in si dal opravlja s pipe, ki je hotela po vsej sili ugasniti. Ker je ravno pritisnil val burje, je potisnil klobuk še bolj čez ušesa. — »Hotel sem povedati, da so naše šole vse drugačne, kakor one pod Italijo. Prej smo morali študirati obroke v šoli, danes ti ne bi ostali doma za ves svet. Moj mlajši, Mario...«

»Ma, ja, ja, svet gre naprej, naši učitelji delajo z veseljem in ljubeznijo in to naši otroci vidijo« — ga je prekinil naglo Jakomo, ker je slutil, da Bepo ni hotel govoriti o tem.

»Ben, prav moj Mario je prišel te dni iz šole ves v solzah. Mati se je preselila in ga hitro začela spraševati, če je bolan, ali če ga je magoč učiteljica...«

»Joj, mama, če bi ti vedela, kako lupo povest nam je pripovedovala naša učiteljica v šoli? Vsi smo jo krali, posebno tisti, katerim so padli bratje ali stariši v zadnji vojni.« — To je bilo okoli polne in ker nismo tedaj imeli časa, smo se znebili, da nam bo Mario ponovil povest zvečer pri ognjušču, kar se je tudi zgodilo.

»Ben, ma kaj ti klatiš; kar ni potrebno. Raje bi kar začel. Saj vidiš, da komaj čakam, ker bi jo rad povedal tudi mojim doma. Imam dva vnuka, ki sta tako »brumma« in »stutata«, da je veselje. Nekega dne...«

»Ma staj jih poznam, sta se vrgla v Pjerota. Ni bil zakonit komandir čete. Se še spominš, kako je leta 1944 napadel Nemce na Rižani. Kakor zajci so zbežali proti Dekanom. Dolgo se niso upali v naše vase. Pa pustiva to zadevo in se vrniva k povesti. Podknevil jo bom povedati, teko, kakor sem jo slišal. V resnici bi bilo vredno, da jo znajo vsi naši ljudje. Pri tem je stresel Bepo iz pipe pepel, se pomembno poprskal po obrazu, kot bi hotel poklicati v spomin celo povest in začel: »Si se zagledal kdaj v onega mladega partizana na enodinarskem papirnatem dinarju, ki drži puško na ramni?«

»Kje, zlonika, še vedel nisem, da je narisan kak partizan. Kdo ti gre za tem? Ben, kaj je z njim?«

»Vidiš, prav pri tem partizanu se začuden povest, ki se prav za prav imenuje — junak Marin, na večni straži...«

»Ben, ma kaj hojdiš kakor mačka okoli vročega močnika, začni že enkrat. Ne vidiš, da bova kmalu na pokopališču?«

»No, no, če ne bom končal, do Kopr pa bom nadaljeval, ko se bova vračala domov. Zdej pa poslušaj; ta mlad partizan je imel 17 let, ko so Italijani zasedli Dalmacijo. Njegov oče je bil mornar, ki je prebrodil vsa morja. Tudi čas je bil doma in ker ni imel več službe, so živeli zelo težko. Da bi jemal od Italijanov pomagal pastu ali polento, je bil preponosen. Raje so stradali vsi trije in čakali, kaj se bo zgodilo. Vedeli so, da ljudstvo ne bo stalo križem rok in čakalo, da ga fašisti popolnoma uničijo. Nad Splitom se dviguje visoka in kamenita planina, ki ji pravijo Dinara. Ko so fašisti začeli zapirati dalmatinske partiete, požigati vase in ropati živino, se je oglasila v Dinarih prva partizanska puška. Ljudje so pristupili, se spogledali in dejali: začelo se je... Tudi Marin je pripovedoval staršem, da je ta ali oni njegov prijatelj izgubil kar čez noč. Ljudje so dvignili glave, fašisti niso bili več varni v samem Splitu. Se bolj so začeli zapirati domačine in jih odganjati v taborišča, iz katerih so se le redki vrnili. — Marini je premišljeval cele noči; mar naj

STONE MIHEC

on čaka doma, medtem ko se v planinah zbirajo celo žene in dekleta? Ne in stokrat ne!

Nekega jutra je našla mati Manda njegovo posteljo prazno. Zastonj je pogledala celo pod posteljo, misleč, da se je Marin skril. Se enkrat je pogledala po sobi. In res, na postelji je ležal košček popisane papirja. Naglo ga je pograbila in ker ni znala čitati, ga je urno nesla možu v kuhinjo, rekoč: »Jure, Marina ni nikjer, a to je ležalo na postelji.« — Pri tem si je obrisala s predpasnikom solze.

Mož, ki je slutil, kaj se je zgodilo, se je ponosno nasmejal, objel ženo in dejal: »Vedel sem, da bo to napravil in ponosom sem na svojega sina. Poslušaj, kaj nam piše: Dragi starši, oprostite, da sem moral izpolniti svojo dolžnost na ta način. Predobro poznam ljubezen svoje matere, a vendar nisem mogel več zdržati. Pidal sem se tja, kjer se bori naš narod proti okupatorju za svobodo in za boljše bodočnost slovenskega človeka. V duhu bom ostal vedno z vami in ko se vrnemo, pozmagi nad fašizmom, mi boste vse oprostili.«

Marin se je še isto noč prebijal skozi goste zasede sovražnika, vedno višje in višje v svobodne planine. Opanki so bili že raztrgani od osrega kamnanja, obleka od trnja in robidovja. Ko pa je udarila vzvi snežna tunja, se je ustavil, pomislil na starše in toplo domačo hišo. Toda naglo se je rešil te skušnjave. Še krepkeje je stopal po zasneženem pobočju. Se, proti jutru je trčil ob prvo partizansko zasedo. »Stoj, kdo gre!« — je zagrmelo izza neke skale, da ga je skoro vrglo ob tla. — »Jaz sem, Marin, sin Jureta in Mande iz...« — »Roke kvišku.« — In Marin je videl prvič tičevko z rdečo zvezdo. To so bili borci prve dalmatinske brigade. Nekoliko minut pozneje se je znašel Marin med svojimi rojaki iz domačega kraja.

Spčetka mu je bilo težko. Mraz, glad, stalna premikanja, strašni prizori v požganih vaseh so ga spravljali večkrat v obup. Z najvišjih vrhov Dinarskih planin je opazoval, kako tone sonce neke izza Dubrovnika in Vise. Tu strupena zima, v njegovi Dalmaciji večna pomlad... Toda Marin je dal besedo Titu in domovini, da ne bo nehal, dokler ne bo pregnan iz zemlje sleherni fašist in okupator. — Zmagala sta trdna volja in pogum. Marin je sčasoma postal komandir čete. Glas o njegovem junaštvu je došel do ušes višjih poveljnikov, ki so ga večkrat pohvalili in tudi odlikovali.

Začela se je najhujša krvava četna sovražna ofenziva. Nemci, Italijani, ustaši in četniki so sklenili, da enkrat za vselej napravijo konec partizanskemu gibanju v Jugoslaviji, da bi mogli premestiti svoje divizije na vzhodno bojišče in na zapad, kjer so pričakovali izkrcanje Anglo-Američanov. Ofenziva se je začela prav v vseh stranih; od Ljubljane in Zagreba do bolgarske in grške meje in to v sredi najhujše zime leta 1943. Glavni stan partizanske vojske s Titom na čelu se je nahajal tedaj nekeje v vzhodni Bosni. Kurirji so švigali na vse strani in prenašali zadnje navodila partizanskim enotam po vsej Jugoslaviji. Trebalo je odstopiti v zasnežene ornohorske in bosanske planine, rešiti na tisoče vojaških ranjencev ter invalidov. Takim premikom se je po navadi priključila na tisoče žena, starcev in otrok, ki niso smeli pričakati doma skupalorja. Koliko jih je ostalo v snegu, si lahko misliš. Niso bili redki slučajji, da so matere pomitale od sebe od gladi in zime dojenčke, ljudje so korakali čez mrtna telesa svojih najdražjih.

»Ben, ma počakaj, Bepo, kam si se zaletel? Kje pa je bil ta čas ta tvoj Marin, o katerem si pravil v začelju?« — ga je prekinil Jakomo, ki se je bal, da ne bi slišal do kraja. Bila sta namreč že na Mudi. Po ulicah Kopr so korakali bivši partizani in člani Zveze borcev.

»Ben, malo sem šel na dolgo, ma ko končamo naš opravek, bom povedal do kraja. Ne pozabi kje sva ostalaki. — In tako sta prispela v ljudsko gledališče, kjer je bila prslave dneva JLA.

NA VEČNI STRAŽI

Pozno popoldne, ko sta zavila mimo pokopališča v hrib, je Bepo nadaljeval:

Povedal sem ti, da je sovražnik začel puškati v obroču z vseh strani. Iz tega obroča je bilo treba rešiti 4.700 ranjencev, bolnice, glavni štab in vžado. Slo se je prav za vse. Najboljše in najhrabrejše divizije so prevzele najtežja in najodgovornejša mesta. Tudi Marinaova divizija je hotela na pomoč odstopajočim enotam, ki so spremljale ranjence proti reki Sutjeski in Neretvi v Hercegovini.

Bilo je nekega poznega večera, ko je Marinaova četa prispela v kraj divizije. Ze več dni niso okusili borge

ci ničesar razen nekaj pečene koruze in divjega šipka. Na smrt izmučeni od dolgega potovanja so polegli v sneg in zaspali. Komandant divizije je poklical k sebi Marina ter mu dejal, gledajoč mu resno v oči: »Marin, sinko, potrebno je, da izvršiš veliko in odgovorno nalogo. V tebe upira oči stotisoč borečih se tovarišev, bratov in sester, na tebe gleda 4.700 mater, ki trepetajo nad usodo svojih težko ranjenih sinov...« — Marin ga je hvaležno pogledal. Bil je ponosen, da so rav-

no njega izbrali za tako veliko dejanje. — »Poglej, Marin, ono stromo in golo pobočje tega hriba nad nami. Če dospaš nanj s svojo četo pred sovražnikom, ki hiti na isto pobočje po drugi strani hriba, boš rešil ranjene tovariše, v nasprotnem slučaju bodo padli v sovražne roke. Kaj bo z njimi, ti menda ni potrebno praviti... Ne pozabi, da je do pobočja tri ure hoda, toda ti moraš biti tam v dveh.

»Tovariši komandant, zavedam se velike odgovornosti ter se ti zahvaljujem za zaupanje. Stori bomo svojo dolžnost kot vedno.« — Komandant ga je objel in poljubil. Dobro je vedel, da se s takšnih podvigov le redki vrnejo živi...

Marin je prebudil izmučene tovariše ter jih seznanil s položajem. Niso ugovarjali. Pokimali so z glavo in prišli za puške. Začela se je tekma. Majhna, toda hrabra in odločna četica partizanov proti mrazu, snegu, letotni in daleč močnejšemu sovražniku. Kdo bo prej na vrhu? Marin se je prvi zaletel navkreber. Borci so padali, se spodtikali ob kamne in trnje, toda zastajali niso. Marin je vsemomr odganjal od sebe vsako misel o domu, o starših, kot bi se bal, da bi mu ta ne bi onemogočila izvršitev dane naloge. Njegov pogled je bil uprt v isto točko na vrhu, ki mu jo je bil pokazal komandant.

Luna je pravkar vzšla iznad planine Bjelašice, ko je Marinaova četica polegla v sneg na določenem mestu. Kljub strupenemu mrazu se je od borcev kar kadilo. — »Tovariši!« — je šepnil Marin, — »ne pozabite, kaj pričakujemo od vas Partija, Tito in domovina!« — Borci so pokimali in si z rokavi brisali potna čela. Vsak je izbral najprimernije mesto za borbo, upirajoč pogled v eno smer, odkoder so pričakovali sovražnika. Niso dolgo čakali. Na sbo korakov se je pojavila sovražna predhodnica in se plaho ozirala na vse strani. Se, ko se je pojavila večja skupina nacistov, pomešana z domačimi izda-

jalci — četniki, je zagrmel Marin: »Pali! Za Tita, za narod!« — Zapele so puške, zadnrale strojnice. Presenečeni sovražnik se mi znašel, ker se tega ni nadejal. Urno se je umaknil, od koder je prišel. Marin se je zadovoljno smehljaj, toda vedel je, da se bodo zopet vrnili. Borci so pripravili strelivo in si poiskali še boljše zaklonišča. Sovražnik je ponovil napad s še večjo silovitostjo, toda Marinovi borci niso popustili. Padali so sovražniki, toda tudi našim ni smrt prizanašala. Od daleč je zapazil Marin dogovorjeno svetlobno znamenje. Kolona ranjencev se približuje!

»Bratje, tovariši! Stojimo pred odločilnim trenutkom. Moramo pregnati sovražnika s tega pobočja, še preden zapazi naše ranjene tovariše, katerih rešitev je samo v naših rokah. Juris, juris!« — je zavpil Marin, da je odjeknilo od sednih hribov. Juris, juris!« — so odgovorili tovariši ter se zagnali v sovražnika, ki ni hotel odstopiti. Zaprasketale so bombe, zasvetili so se noži... — Tekma s sovražnikom je bila dobljena. Ostanek borcev je s solzami v očeh opazoval žalostno in dolgo kolono 4.700 ranjencev, ki so jih nosili večinoma na rokah, starčki, žene in celo otroci so bili vmes. Komandant kolone, zdravnik Jože, je hvaležno stisnil Marinu roko z eno samo besedo: »Hvala, junak!« — Marin ni mogel odgovoriti. Nekaj ga je stisnilo v grlu. Pa tudi kaj naj odgovori? Mar ni bil dovolj poplačan s tem, da je izvršil svojo obljubo! Le eno si je pri tem želel, da bi enkrat izvedela za to delanje tudi njegova mati...

»Tovariši, vzdržite še nekaj ur. Prišla bo izmena, vendar ne smemo zapustiti položaja.« — Slo je proti jutru, mraz je postajal še bolj strupen, da so se roke lepile na hladno orožje. Utarjeni od težke borbe, vsi več ali manj opraskani ali ranjeni, se niso mogli upreli spancu. In strupeni mraz je opravil svoje... Vsako minuto je po neki borec spustil glavo na puško in zadremal. Tessa, zlasti noge in roke so postajale negibne... trde...

»Ej Jure, Sima, Zvonko, ne tako, prebuditte se! Kaj, če se sovražnik vrne? Ej, kako bo lepo, ko se vrnemo v Dalmacijo, v Split.

(Nadaljevanje in konec prihodnjič)

ŠAH

Gajski - prvak Istrskega okrožja za leto 1952

Na turnirju za prvenstvo Istrskega okrožja za leto 1952 je zmagal Ivan Gajski (Portorož) s 7 točkami od devetih možnih. Drugo do četrto mesto si dele Patrik (Koper), Nikolj (Portorož) in Renko (Piran). Peto do šesto mesto si delita Klobučar (Koper) in dr. Milnar (Portorož), na sedmem mestu je Formasaro (Piran), na osmem do devetem Vujič (Buje) in Saranovič (Koper) in na desetem Franovič (Buje).

Zmagovalec turnirja Ivan Gajski je prejel za nagrado ročno uro — darilo pokrovitelja turnirja polkovnika Stamatoviča, drugoplasirani Petrijič — darilo pokrovitelja turnirja tov. Julija Beltrana. Nagrade sta dobila tudi Nikolj in Renko.

Prvi šahovski turnir za prvenstvo okrožja bo nedvomno mnogo pripomoget k razvoju in razširitvi šaha v teh krajih, zlasti pa še med delavstvom, mladino in po vaseh.

„Šahovski teden“ v Istrskem okrožju

Od 30. marca do 5. aprila bo v Istrskem okrožju »šahovski teden«, katerega namen je popularizirati in razširiti šahovsko igro med vse sloje prebivalstva. V »šahovskem tednu« bodo najboljši šahisti okrožja igrali simultanke po mestih in vaseh in predavali o zgodovini in razvoju šaha, Istrska šahovska zveza je sklenila, da bodo v tem tednu organizirali tudi sindikalna tekmovanja med delovnimi kolektivi tovarn, podjetij in ustanov, brzoturnirje, mladinska tekmovanja itd. Posameznim vsem, kamor šahovska igra doslej še ni prodrla, oziroma je le še malo razširjena bodo poslali šahovske garniture in literaturo. V Kopru nameravajo organizirati tudi šahovski tečaj za začetnike.

RADIO

JUGOSLOVANSKE CONE TRSTA

NAJVAŽNEJŠE ODDAJE od 29. III. do 4. III. 1952

Sobota 29. III. 1952: 14.00 Odloček iz Belinijevih oper; 14.35 Slovenske narodne; 18.15 Politični pregled; 19.00 Radijski roman: F.S. Finžgar »Pod svobodnim soncem«.

Nedelja 30. III. 1952: 8.30 Za naše kmétovale; 9.00 Mladinska oddaja: Bratovščina sinjega galeba; 9.30 Koncert pevskega zbora Lonjer Katinara; 13.45 Glasba po željah; 16.30 Slovenske narodne; 17.00 Reportaža: Pred novo turistično sezono; 19.15 Sportna poročila.

Ponedeljek 31. III. 1952: 14.00 Za vsakogar nekaj; 18.00 Slovenska komorna glasba, vmes ob 18.15 jezikovni pogovori; 19.00 Uganite, kaj igramo?; 21.00 Slušna igra; Cvetko Golar — Dve nevesti.

Torek 1. IV. 1952: 14.00 Koncert orkestra JLA iz Portoroža p. v. J. Jankoviča; 14.35 V narodni pesmi po svetu; 18.10 Kulturni razgledi; 19.00 Gerschwin: Amerikanec v Parizu; 20.00 Giuseppe Verdi: Trubadur opera v 4 dejanjih.

Sreda 2. IV. 1952: 11.15 Mladinska oddaja: Bratovščina sinjega galeba; 14.35 Narodne pesmi; 18.15 Litska zamejskih Slovencev; 19.00 Radijski roman: F.S. Finžgar: »Pod svobodnim soncem«.

Četrtek 3. IV. 1952: 14.35 Igra kmečkih triov; 17.45 Iz naše ljudske revoducije; 19.00 Zgodovina biške v glasbi; 20.25 Premos vokalnega koncerta iz ljudskega gledališča v Kopru. Nastopajo solisti ljubljanske Opere.

Petek 4. IV. 1952: 11.15 Oddaja za šolsko mladino; 14.00 Iz naše cperne zakladnice; 14.35 Makedonske narodne; 18.15 Zdravje in dom; 19.00 Literarni obzornik.

Objave in oglasi

Avtomoto društvo v Postojni prireja šoferski tečaj. Zato prosi uprave vse zainteresirane, naj se do konca tega meseca javijo v Postojni pri črpalni Jugopetrol na Titovem trgu. Noven tečaj tudi za tiste, ki so ga že lansko leto obiskovali, se začne ob enem z ostalimi začetniki s 15. aprilom 1952. Vse tozadevne podatke o začetku bodo prijavitelci izvedeli pri črpalni pri Jugopetrolu ali pa brali na oglasni deski pred kino dvorano v Postojni.

Uprava društva

Po 11 letih je spet začel izhajati list za dobro voljo in smeh:

»TOTI LIST«

ki bo izhajal vsako drugo soboto. — Prodajali časopisov in trafikanti, javite upravi »Tote-ga lista« v Maribor, Kopališka 6, koliko izvodov potrebujete!

Podpisani Poropat Celestino, rojen 26. IV. 1930 v Portorožu, sem izgubil naslednje dokumente in jih proglašam za neveljavne: 1) osebno izkaznico št. 48.903/208, izdano od KLO Sv. Lucija; 2) dovoljenje za vožnjo za kamion Ford STT 4112, izdano od IOLO Koper, povečeništvo za notranje zadeve; 3) potrdilo o plačanju pristojbine za kamion za IV. tromesečje 1951. — Poropat Celestino.

Dne 20. III. 1952 mi je bila ukradena v tramvaju v Trstu osebna izkaznica št. 52.201/201, izdana od KLO Bertoki na ime Zorici Ljudmila. Prosim najditealja, da mi jo vrne, sicer jo proglašam za neveljavno.

ZAHVALA

Podpisana Peršolja Kristina iz Postojne se iskreno zahvaljujem tov. dr. Zidaricu, zdravniku na kirurškem oddelku ljubljanske bolnice, ki me je operiral na dvanaestemiku 3. oktobra 1951. Po operaciji se počutim zelo dobro in nimam nobenih bolečin več. Po petmesečnem okrevanju sem pridobila na teži 25 kg. Iskreno zahvala izrekam tudi doktorju Pavlinu in vsem, ki so mi stregli ta čas, ko sem bila v bolnišnici.

OTROK IN IGRA

Ze pri dojenčku opazamo lahko, da se hoče igrati. Njegova prva igrača so ročice in poznejše nožice. To so prvi poskusi igre. Pozneje sledi rotopuljice, živalice, lutke itd. Starši povečini ne vidijo v igri drugega kakor dejstvo, da otroka zaposli in mu krajša čas. V resnici pa nudi igra globok vpogled v otroški svet in je vzgojitelju ključ do njegove duševnosti.

Igra je otroku delo. Zanimivo je, kako živo deluje pri igri domišljija. Vsak predmet zna prilagoditi sebi v korist. Metla ali pa palica sta mu konj, skatljice vlak, voz, avtomobil, iz peska dela potlička, s klobukom je odrasel mož ali žena in podobno. V vsakem položaju se vede dosledno in igri primerno, z vso resnobo se vživlja v lasten svet, ki pomeni zanj realnost! Odrasli ljudje ga motijo, so tuji v tem svetu.

Otrok ljubi predvsem igrače, ki si jih priroji po svoji fantaziji. Značilno je, da se otrok dalj časa zapoši s tako igračo, ki jo lahko brez škode in posredovanja odraslih razdere, sestavlja, popravlja. Pri tem se neverjetno razvija njegov dar opazovanja, razum pride do nekaj zaključkov in je ves ponosen, če ga odrasli pusti samostojnega ter ga le kdaj pa kdaj bodri, popravlja napake in tudi pohvali. To mu je v vzpodbudo. Malo zabave in otroškega veselja uživa otrok, ki so mu odrasli vedno v pomoč ali pa celo stalno opozarjajo in mu to eno on o ukazujejo. Prevelika bojazn, da se bo otrok poškodoval, ni umestna. Otroci, ki ga vzgajamo k samostojnosti, bo kmalu spoznali, da je sebi in drugim odgovoren za svoja dejanja, naučili se bo pazljivosti in previdnosti, a postal bo tudi ročen in pripraven za vsako delo.

Otrokom je treba dati priliko ter možnost, da se vžive v igro in se

Vedenje v sliki

Pri mizi se vedi dostojno!

igrajo, dokler je čas za to. Deca, ki je vedno v družbi odraslih, ne poznajo prave mladosti. Ko stopi v samostojno življenje, se težko znajde, tak človek je nesamostojen in odvisen od pomoči drugih.

Ce pregledamo vsa ta opazanja, moramo priznati, da se kmečki otroci znajo pravilneje, res po otroško igrati. Na paši si delajo sami svoje igrače: piščalke, mlinčke, vozičke, konjičke, punčke iz cunj. Te igrače so otroku resnični vir otroške radosti. Mest-

nj ljudje pa mislijo, da morajo kupiti in nuditi otroku najmodernejše izdelane igrače, ki poleg tega imajo tudi temu primerno ceno. Takih igrač se otrok kaj kmalu naveliča in s pravim užitek bo segel po lastnem umotvoru. Le priznajte, mamice, da je res tako. Ni breba razkošnih igrač, preproste naj bodo, morda samo material, da si bo iz njega otrok sam napravil najbolj priljubljeno igračo. Sam naj se igra dobi in času primeru, ker to je njegovo delo.

Alkohol in človeški organizem

(Nadaljevanje iz prejšnje številke)

Ko hodiš po istrskih vinorodnih krajih, se kmalu seznaniš z mentaliteto prebivalstva, ki trdno veruje na blagodejen vpliv alkohola na telo in duševnost. Le-ta naj bi olajšal telo, oslabil počitek, varoval človeka pred različnimi boleznimi in bil sploh »vesoljno zdravilo«, pozimi greje, poleti hladi, z eno besedo: to je sredstvo za vse in zoper vse. Vino in druge alkoholne pijače spremljajo človeka od rojstva, ko že novorojenček vlijejo nekaj kapljic vina v usta, češ da bo v življenju krepak in močan, pa do smrti, ko se še mliču napije.

Pijančevanje in zlorabljanje alkoholnih pijač je bolj ali manj povsod uko-reninjeno. Toda posebnost vinorodnih krajev je prav v tem, da so te vedno pri hiši, dostopne tudi otrokom v najnežnejši mladosti in jih dajejo celo dojenčkom v trdni veri, da ga vino krepi, prežene nadležne gliste in uredi prebavo.

Ze v pradavnih časih, prav tako kot danes, so ljudje iskali nekaj, kar bi jih preneslo v svet sanj, nekaj, kar bi prineslo pozabljenje in povzročalo upijanje. Proti telesnim bolečinam so imeli razna zdravila, kot so morfij, opij itd., proti duševnim bolečinam pa alkohol. Vsa ta sredstva odstranjujejo ne samo bolečine, ampak po njih je človek občutil ugodje in

tudi prijetno duševno razpoloženje, užitek, čeprav za malo časa. Ljudje, ki se predajo tej strasti, so prej ali slej uničeni, kajti vsa ta sredstva so strupi.

ALI JE VINO TUDI V MAJHNH KOLICINAH SKODLJIVO?

Nekoč je dejal filozof Aristotel: »Prva čaša vina, ki si jo izpil, ti je v zdravje, druga v razvedrilo in dobro voljo, tretja v kesanje in četrta v sramoto.« Znaní fiziolog Claude Bernard je smatral, da lahko alkoholne pijače v majhni količini delujejo kot dober in koristen dražljaj za apetit in sekrecijo v prebavi. Vino ni direktno hromilo, ampak indirektno vpliva na organizem s posebnimi snovmi, ki prijetno vplivajo na čut okusa in vonja. Vino vsebuje vitamin C, tanin in nekaj sladkorja. Napačno je mnenje, da daje alkohol energijo utrujenemu organizmu. Nasprotno, dražljaj in občutek toplote, ki ga povzroči v telesu, hitro preneha in utrujenost se še poveča. Da se zaužiti alkohol izloči iz telesa, preteče včasih tudi 20 ur, med tem časom pa kroži s krvjo po organizmu.

(Konec v prihodnji številki)
Dr. Ivan Kastelic

Danes pa nekaj za starejše žene, da nam ne bodo zamerile, če bi jih prezrli. Za prvo uporabimo lep, soliden vzorec, druga je iz temnejšega enobarvnega blaga, pravtako tudi tretja. Tretjo obleko krasijo le našitki iz pepita. Obleke lahko izdelamo iz volnenega ali pa drugega blaga

Drobni nasveti

Steklena posoda ne počni, če jo postavimo na zganjeno mokro krpo, preden vlijemo vanjo vročo tekočino.

Sveže pecivo se da lepo rezati, če vtaknemo nož v krop, ga naglo obrišemo in še z vročim rezilom režemo.

Beljak ne izteče pri kuhanju, tudi če je lupina počila, ako zavijemo jaj-

ce v svilen papir in osolimo vodo, v kateri jajce kuhamo.

Očala se ne orose in ostanejo dalj časa čista, če jih skrbno obrišemo ter natremo z glicerinom in nato z mehko krpicco obrišemo do suhega.

Baržun ali žamet, ki se je zaprašil ali umazal, najlepše očistiš, ako ga skrtiš s prav mehko krtačo, potem pa podrgneš s segreanimi otrobi. Otrobe je treba menjati tako dolgo, da je baržun čist.

Športne zanimivosti

Na 80-metrski skakalnici v Planici je bil Klančnik pred Poldo

V nedeljo so bile v Planici na veliki 80-metrski skakalnici težko pričakovane skakalne tekme. Lepo sončno vreme je privabilo na tisoče gledalcev, ki so se pripeljali s posebnimi vlaki iz vseh krajev Slovenije. Po slovesni otvoritvi so naši znani alpski smučarji Janko Dernič, Marjan Megušar in Emil Znidar zdrsnili po deskočiču navzdol, noseč v roki zastave držav — udeleženk. Po poskusnih skokih je 25 tekmovalcev opravilo po dva skoka v konkurenci.

Po kratkem odmoru se je prvi spustil po pobočju Jože Zidar, ki je pristal na 61,5 m. Za njim so se spustili še trije jugoslovanski tekmovalci, med katerimi je najdalje skočil Langus (65 m). Velika nestrpnost je zavladala med gledalci, ko se je pojavil na startu Karel Klančnik. V lepem slogu je švignil mimo sodniškega stolpa in pristal na 66 metrov.

Amerikanec zmago že v žepu, kajti malo je bilo verjetno, da bi ga Bradl prekorlačil v daljavi, pa tudi stilno je bil Wegemann boljši.

Občinstvo je nato burno ploskalo tudi Avstrijcu Leodolmenju, ki je z elegantnim skokom pristal na 73 m. Za njim so bili na vrsti štirje naši tekmovalci: Polda, Zalokar, Finžgar in Rogelj. Prvi je sigurno pristal na 70 m, Rudi Finžgar pa je od Jugoslovancev dosegel najdaljši skok 72 metrov.

V drugi seriji skokov se položaj ni spremenil. Zaradi močnega vetra so vsi tekmovalci dosegli slabše skoke kakor v prvi seriji. Wegemann, ki se je zavedal velike prednosti v daljini, ni hotel v nemirnem ozračju kaj več tvegati, saj je vedel, da si bo s solidnim skokom zagotovil prvo mesto. Z elegantnim slogom je dosegel daljino 70,5 in si tako zagotovil prvo mesto.

Senzacija nedeljske prireditve je bila vsekakor zmaga Klančnika nad Poldo. Čeprav sta bila Klančnikova skoka krajša od Poldovih, je dosegel zaradi lepšega stila večje število točk.

V petek je bilo v Planici tudi državno prvenstvo v smučarskih skokih na 50-metrski skakalnici. Državno prvenstvo je sigurno osvojil Janez Polda, ki je nabral 208,5 točk (47 in 45,5 m), drugo mesto je zasedel Zoran Zalokar, tretje pa Karel Klančnik.

Jugoslovanska plavalca Skanata in Pandur sta v dobri formi. Plavalci Mornarja se prično pripravljajo za turnejo po Švedski, ki bo konec marca. Najboljšo formo je pokazal Boris Skanata, ki je 100 m hrbtno preplaval v času 1:07,2. Ta rezultat je boljši od državnega rekorda, ki ga prav tako drži Skanata (1:08,0), vendar ne bo priznan, ker je bil dosežen na treningu. Državni rekord na 200 m pravo v klasičnem stilu Pandur je prav tako dosegel v tej disciplini odlični rezultat 2:44,5, ki je za 4 desetinke sekunde slabši od državnega rekorda.

Karel Klančnik

Njegov skok so ocenili sodniki s povprečno oceno 16. Za njim je startal Avstrijec Bradl, ki je s krasnim skokom dosegel daljino 73 m. Deseti je bil na vrsti Amerikanec Wegemann. Čim so zmahnili daljavo njegovega skoka (81 m) je bilo jasno, da ima

Zvezna nogometna liga. V prvi skupini zvezne nogometne lige je na čelu tabele Vardar (Skoplje), ki je v nedeljo premagal Sarajevo z visokim rezultatom 5:0. Na drugem mestu je Hajduk (Split), ki ima prav toliko točk, vendar slabšo gol diferenco. V drugi skupini sigurno vodi Lokomotiva, ki je vse štiri tekme odločila v svojo korist. Na drugem mestu je zagrebški Dinamo.

V slovenskem nogometnem prvenstvu je Odrad zabeležil visoko zmago nad Muro (6:0). Rudar je premagal ljubljanskega Železničarja z 1:0. Branik Korotana z 2:1, Nafta Kladivarja z 1:0, mariborski Železničar in Sloga pa sta igrala neodločeno 1:1.

Ameriška hokejska reprezentanca je doživela dva poraza v Evropi. V Londonu jo je premagala kanadska reprezentanca z rezultatom 6:1. V Nottinghamu pa jo je premagal angleški profesionalni klub Nottingham Panthers z 8:2.

Avstrija premagala Belgijo. Meddržavna nogometna tekma med Avstrijo in Belgijo, ki je bila na Dunaju pred 50.000 gledalci se je končala z zmago Avstrije 2:0. Belgijcem ni uspelo ponoviti podviga s tekme proti Italiji, ki so jo pred kratkim premagali z 2:0. Napadalna vrsta Belgijcev je zapravila več ugodnih položajev za dosego gola, pa tudi Avstrijcem se je poznalo, da še niso na običajni višini.

V Newcastlu je evropski boksarski prvak muha kategorije Tedy Gardner zmagal nad britanskim prvacom Tanyjem Allenom po točkah v 15. kolu.

V Milanu bo konec aprila velik mednarodni košarkarski turnir, na katerem bodo predvidoma nastopile reprezentance Francije, Belgije, Italije, Jugoslavije, Španije, Finske, Grčije in Turčije.

Amerikanci vsako leto ocenjujejo najboljše športnike posameznih kontinentov. Za lansko leto so postavili n dno oceno: Afrika: Hayward (maratonec), Avstralija: Sedgman (tenis), Azija: Tamaha (Japonska, maraton), Evropa: Consolini (Italija, disk), Južna Amerika: Da Silva (Brazilija, troskok) in Severna Amerika: desetoborec Richardson.

ZDRAVNIŠKI KOTIČEK

Alkoholizem, otroci in Slovenci

Z alkoholizmom so se sprijeli posamezniki, organizacije, narodi in države. Spomnimo se muslimanskih verskih prepisov, ki prepovedujejo pitje alkoholnih pijač od 7. stoletja dalje, ali prohibicije, ki je propadla v ZDA po prvi svetovni vojni. Resnica, da so boleznili bile in bodo, ne pomeni, naj opustimo borbo z njimi. Alkoholizem škoduje predvsem otrokom. To je pokazala izkušnja in tega se zavedajo vsi narodi, ki niso izumrli. Vsaka normalna družina se trudi za zdravje svojih otrok. Toda kot se najdejo nenormalni ljudje, tako se najdejo bolne družine, ki same pripravljajo svojo deco.

V ambulantni sem videl nezdravo debelega, zabuhlega, štirinajst mesecev starega otroka iz skrajnega kota našega okrožja. V Istri hranijo otroke ponekod še vedno s preretskimi mešanici, z enotinskimi ali celo z enotetinskimi mlekom z ječmenovo vodo. Takšno pravo hrano pije zalivani rekež kot pravi pijanec.

»Mu dajete kaj vina?«
»Qualche bicierin.«
Štirinajst mesečnemu otroku niso hoteli dati polnega mleka — da ne bi bilo premočno — dajali so mu pa nerazredčeno istrsko vino. Primer ni izjemen. Za marsikogar, ki še prav shodil ni, sem slišal, da je že »masa dober za pit vino«.

Ko je vozil ljubljanski avtobus čez Sv. Anton, je domačin pikro pripomnil pijanemu izletniku: »Se sonce nam boste izpilili.« Ugledeji tržaški zdravnik zatrjuje, da je vsak drugi norec v tržaških norišnicah doma iz Istre. Ne trdim ne prvega, ne drugega — hočem pa reči eno:

Trezna ljudska sodba ne spoštuje pijancev, nad opitimi materami in nad vinjenimi otroci se pa zgraža. Zakaj?

Pred vojno so učitelji za defektne otroke izdelali zemljevid Slovenije, na katerem so vrisali zaostale otroke, ki ne morejo obiskovati osnovne šole. V tistih predelih naše domovine, kjer je vino doma, je zaostalih otrok in bebecov znatno več, kot drugod. Razloga za to boste našli v članku dr. Kastelica.

Naš profesor biologije, nemški učenec in zagovornik, je trdil, da alkoholizem ne more vplivati na rod. Le tisti, ki so rojeni manjvredni, se zapijejo. Kam je prevedlo Nemce oholo naziranje, da so izbrani po rodu, brez ozira na to, kako živijo in kaj delajo, svet še vedno živo pomni.

Točno pred dvajsetimi leti je napisal takratni kritik, današnji predsednik prezidija LRS Josip Vidmar: »... da je nasiljevanje strahotno odporne moči, ki jo imenujemo narodnost, nevarno in škodljivo početje.« S tisočnim narodnim zatiranjem je razlagal Vidmar takrat »dva nad vse nevesela pojavi našega slovenskega življenja.« Prvi je nagnjenje do alkoholne podivjanosti, ki je v zatiranem narodu nadomestilo za naravno in svobodno bojevitost. Drugi je hlapčevstvo, zavest o lastni manjvrednosti nasproti članom drugih narodov, hkrati pa histerična oholost nasproti tistim, ki so od nas odvisni.

V dvajsetih letih se je spremenilo marsikaj, takratna Vidmarjeva trditve so pa ostale premisleka vredne. B. S.

Krvavi jezdeci

FRANCE BEVK

Dvakrat sta poskusila govoriti, a jima je beseda zastala. O čem naj govorita? Trčila sta skupaj kot dva tuja si svetova. Kaj imata skupnega? Gledala sta se molče in se izpraševala z očmi.

Ko je Izbor povečerjal, je vzel Toniševo sekiro in jo dolgo ogledoval. Ko jo je vrnil, je spregovoril:

»Jaz sem Izbor — in ti?«

»Toniš.«

Bil je že pozabil njegovo ime. Zdaj se je znova smejal.

Nato je vprašal: »Ali si dolgo hodil? Eno sonce ali dve?«

Toniš je razumel in odgovoril: »Pet sonc. A ni tako daleč. Hodil sem počasi in po ovinkih.«

»Od kod si?« je vprašal Izbor in pokazal z roko na vzhod: »Od tam?«

in jo ponudil Tonišu, da jo se sreba iz dlani.

Naslednjega jutra je Izbor kuril pred votlino, peklo meso in ga kos ponudil Tonišu, ki se je še ves tresel od mrzle noči. Po zajtrku je Izbor peljal Toniša na najvišjo skalo. Z nje je bilo videti dolinice in soteske, griče in gore, vse pusto in divje... Gozd se je razprostiral v nedogled; vmes je bil le nekaj, v blestečem svitu vzhajajočega sonca komaj vidnih goličav.

»Tam,« mu je pokazal Izbor, kakor da mu kaže v obljubljeni deželo.

Ob robu gozda in goličave je Toniš razločil v bližini sivih skal nekaj hiš. Tega se ni razveselil. Človeških bivališč se je izogibal kakor nesreče. Izbor mu je vzbujal grozo, a ljubše bi mu bilo pri njem. Mislil je na samoto med temi skalami in med drevjem; tu bi ga ne izvohali psi, ne iztaknili biriči, ne dobila palica krivice. Sklenil je, da ostane med temi vrhovi.

Izbor je iz njegovih kretenj in besed uganil tiho misel; pomračil se je in odločno povedal, da ga ne mara, dasi mu ni povedal, čemu ga noče.

Gledala sta se nekaj trenutkov; Izbor je pokazal na vejo in na sekiro in dejal: »Zlomi!« Toniš je odsekal vejo. Izbor je prijel ostanek, ga zvil in zmalinčil med prsti v iveri in trske. Tako sta drugič molče izmerila vsak svojo moč. Napotila sta se po dragi in dospela na gozdno ravnico, ki je ležala na osojni

Toniš v votlini ni mogel vedeti, v katero stran neba mu kaže.

»Iz Modreje sem, blizu Tolmina je to,« je odgovoril.

Izbor je skomignil z rameni v znamenje, da ne razume. Pomislil je, nato se mu je zasvetila nova misel.

»Ali častite Peruna?«

»Ne poznam ga,« je odgovoril Toniš.

Izbor pa je naredil z rokami križ in znova vprašal: »Ali častite tega?«

Toniš je razumel in rekel: »Kristusa!«

»Ali imate bojarje, vojvode, župane? Kdo je vaš starejšina?«

Toniš je iz vsega razumel samo besedo župan in je našteval po svoje: »Imamo može in desetnije, kapomažo, župana, grofa, gastalda in vazale.«

»In može z mečem; Nemce?«

»Ne samo Nemce; tudi može z bičem, ki niso Nemci. Plačujemo davek, vsak deseti snop, vsako deseto žival...«

»Aj, aj, aj!« je vzklikal Izbor in mahal z roko, kakor da mu je zadosti tega pripovedovanja.

Smejale se je v tistem smehu, nato se je njegov obraz zresnil; gledal je v žerjavico in jo grebel s palico; žareča svetloba mu je razsvetljevala obraz.

»Od kod si pa ti?« je vprašal Toniš.

Izbor pa je samo zamahnil z roko proti neznani strani neba in dejal: »Mojega očeta oče je bil od tam.« Več ni hotel govoriti.

Čez nekaj časa je Toniš začutil žejo in spregovoril:

»Žejem sem. Daj mi vode!«

Izbor se je predramil iz misli; ko je Toniš ponovil svojo željo, se je dvignil in ga vodil iz votline.

Mesec je stal že visoko nad kronami dreves in sijal na gozdno pokrajino. Iz dalje se je oglašal čuk, v grmovju je pel slavec. Iz gozda je vel pomladni vonj.

»Glej, je Izbor stisnil mladeniča za roko, »glej!«

Dvignil je obraz, gledal in prislubnil. Sprejemal je mogočne vtise prirode, nič več živalskega ni bilo na njem.

Stopila sta na stezo, se rinila med grmovjem in drevjem in prišla v bližino studenca, nad katerim se je bohotilo kosato drevo in senčilo curek, ki je tekel v okroglo, peščeno kotanjo. Toniš se je hotel upogniti, da bi pil. Ajd ga je zadržal z roko: nato se je upognil, zajel iz tolmučnega prgišče vode

strani hriba, le za nekaj streljajev oddaljena od skal. Tam je Izbor Tonišu pokazal zatišje in se mu režal z ostanke štrlečih zob.

Ravnica je bila prijazna. Gladka, mahovita tla, pokrita z listjem, so se razprostirala pod kronami dreves. Vse na desno in na levo je bila goščava; skozi je bilo videti le majhne lise neba, in v jasnih dneh bele obrise daljnih skalnatih gora.

Toniš je sedel na bližnjo skalo. Izbor je bil že izginil. Občutil je samoto kot še nikoli poprej. Želel je proč od ljudi, blazen strah pred sužnjostjo in trpljenjem ga je podil po svetu, a bil je ustvarjen za družbo. Mislil je na dom, na blazno mater, na brata, na malega Florjančka, ki se je emihal v zibeli. Kadar se je klatil po bregu nad Modrejecami, ni mislil na to, zdaj pa ja bil daleč, še neba, ki se boči nad rodno vasjo, ne vidi. Kdo mu bo vse to nadomestil?

Ajd ga ne mara. Kaj mu je storil? Saj mu ne more biti v ničemer nevaren. Kdo bi se mu upal približati, če bi bil v njegovem varstvu?

In se je zazibal v to misel, da se ni zavedel, kdaj se je dvignil in odšel proti skali. Izbor ga je sprejel z zlovoljnim obrazom, a ga ni zapodil, zakaj videl je fantov preplašeni obraz in žalostne oči. Pomignil mu je, naj sede na skalo. Sedel je tudi on, nato ga je vprašal:

»Kaj mi hočeš?«

